

ममो तस्म भगवतो भरहनो सम्मासम्बृद्धस्व ।

आण्डु कूलि

(नेपालको पहिलो बोद्ध मासिक पत्रिका) .

आनन्दकुटीचिहार, स्वयम्भू, काठमाडौं ।

बर्ष २४, अंक १२, ने.सं. १११७(२०५४) चैत्रपूर्णिमा द्.सं. २५४० इ.सं. १९९७ प्रिल

(नेपालभाषा)

धार्मिक प्रवचन जुल

१९१७ चित्तलाल ५, ये-

धर्मोदय सभाया आयोजनाथ् पुह्लिपतिकं जुया-
चबंगु धार्मिक प्रवचनकथं थुखुसीया होलिपुह्लिकुन्हु यन-
या बुद्धविहार, भूकुटीमण्डपया न्हाने विपश्यनाया
सहायक आचार्य भक्तिदास थेष्ठपाखे 'बुद्धधर्मय् ध्यान-
भावना' विषयस प्रवचन यानादिल । धर्मदूत तथा प्रवचन
समितिया संयोजक सुवर्ण शाकघाँडे न्हाकूगु उगु ज्या-
इवलय् भाजु थ्रेछं धंदिल— 'बुद्धधर्मय् ध्यानभावना
लिकालकि बुद्धधर्म हे गून्य ज्वी । बुद्धधर्म धंगु हे ध्यान-
भावना खः अले ध्यानभावना धइगु हे बुद्धधर्म खः ।
दुःख्या कारण अविद्या, अविवेक व अबोधता खः अले
चित्तया विक्षिप्तीकरण खः । अःगु हृय थः हे प्रत्यर्थु ज्या
ज्या: दस्टाभावं व साक्षिभावं स्वयेगु, उदय वय स्वयेगु
धइगु अनित्यबोध खः । अहंकार मुक्ति हे फुक्क प्रथया
सार खः ।" युध्यलय् सभाया केन्द्रीय सदस्य सुचित्रमान
शावयं सुभाय देछायाविज्याःगु खः ।

शोलप्रार्थना व ध्यानभावना याना:

बा-हाः तत्

१९१७ सित्तलाला १२, पाल्पा-

तानसेनया चूडाकर्म संघपाखे अनगारिकापि

धर्मवती व धर्मदिनापाखे बुद्धपूजा व बौद्ध उपदेश
जुयाःलि वसपोलपिनिसमक्ष शोलप्रार्थना याकाः स्वीहा
मिसामस्तयत बाह्यातःगु जुल । उद्यलय् संघपाखे
दशरथमुनि शावयं अनगारिकापि व सकल ग्राहालिमि-
पित्त सुभाय देछायाविज्याःगु खः ।

थेरवादयात कःघानाः मृत्युसंस्कार

१९१७ सित्तलाला २, ये-

ज्ञानमाला भजनखलः स्वयम्भूया दाताजः मय् ज्ञ
रत्नशोभा श्यामय ६६ देया बैसय मन्त । ज्ञानमाला
महासंघ, नेपा: व ज्ञानमाला भजनखलः स्वयम्भूया
अध्येत्र शान्तरत्न शावयया मां नारकीति महाविहार
किपुलिहु शिघ्रत्वक अनगारिका प्रवृत्तिर ज्याविज्यये
धुक्कहु दिवंगत रत्नशोभाया शवयाता थेरवाद बुद्धधर्म-
यात कःघानाः सरलभावं जूगु जुल । वसपोल मदुया
संस्कारविधि न परम्परागत गं-वज्र उत्तनाः ज्वीगु
विक्षिप्तये मजसे दिवंगतयात निवारण कामना यासे खुन्हु-
तक ऊतीकय मिक्षीय बुद्धघोष, शोभित, अभ्यघोष, गुण-
घोष, संबोगकीर्ति व सुनःवपाखे धर्मदेशना याकाःलि जूगु
जुल । कायपि शान्तरत्न शावय व मणिरत्न शावयविसं
नसा, त्वंप्रा व पुंसाय नं सरलीकृत यानाः अद्वाङ्गली
व्याप्तिः खः ।

दिवंगत आचार्य भिक्षु डा. अमृतानन्द महास्थविरद्वारा लिखित

बुद्ध शासनको संक्षिप्त इतिहास तथा

चारवटा भाषा- पाली, नेपालभाषा, नेपाली तया अंग्रेजी-एवं तीन प्रकारको लिपि- प्रचलित
नेपाललिपि, देवनागरी तथा अंग्रेजीमा लिपिबद्ध भई प्रकाशित हुन लागेको

धर्मसंपर्क

विक्रीको लागि छिट्टै नै वजारमा आउँदैछ । साथै

The Story of the Buddha (Book Tqw), र "नेपाली बौद्धहरू विरँभ"

पुस्तक पनि प्रकाशित भई वजारमा उच्चलेव्वे गंराइएका छन् ।

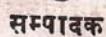
सम्पर्क- आनन्दकुटी विहार, स्वयम्भू । फोनें: २७१४२० पो.व नं. ३००७

आषाढ़ भूमि

(नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका)

प्रधानसम्पादक
भिक्षु कुमार काशयप
फो. नं. २७१४२०

सम्पादक
सुवर्ण शाक्य - २१२८५५
आष्टमुनि गुभाजु - २५३३२२

व्यवस्थापक
भिक्षु धर्ममूर्ति - २७१४२०

सह-व्यवस्थापक
तीर्थनारायण मानन्धर
फो. नं. २७०३८६

वितरणव्यवस्था
भिक्षु पञ्चामूर्ति - २७१४२०

वितरणव्यवस्था सहयोगी
धामणेर पञ्चामूर्ति - २७१४२०

विज्ञापनव्यवस्था
विरतन मानन्धर - २१११८५

प्रधानकार्यालय तथा प्रकाशक
मानन्धकुटीविहार, स्वयम्भू, काठमाडौं
पो.ब. नं. ३००७, २७१४२०

वर्ष २४ अङ्क १२ ब. सं. २५४० चैत्रपूणिमा

बौद्धवचन

अनिकासावो कासायं, यो वत्थं परिदहेस्सति ।
अपेतो दमसच्चेन, न सो कासावमरहति ॥
यो च वन्त कसावस्स, सीलेमु सुसमाहितो ।
उपेतो दमसच्चेन, स वे कासावमरहती'ति ॥

आपनो मनलाई स्वच्छ नगरी जसले काषायवस्त्र धारण
गर्छ त्यस्तो इन्द्रियदमन नगरिएका लाई काषायवस्त्र धारण गर्न
सुहाउँदैन ।

जुन व्यक्ति क्लेशरहित भै स्वच्छ हुँदै, जसले शीलवान्
भई इन्द्रियलाई दमन गर्छ, त्यस्ताको लागि नै काषायवस्त्र धारण
गर्न सुहाउँदै ।

एकजना दाताले एक लाख मोल पन्ने काषायवस्त्र दान गर्न कस्तो
भिक्षुको लागि उपयुक्त हुन्छ भनी हेर्दा कस्ते सारिपुत्रको लागि उपयुक्त छ
भने भने कस्ते देवदत्तको लागि उपयुक्त छ भने । त्यो वस्त्र देवदत्तले पाई
चीवर बनाई लगाए । त्यसरी मूल्य पन्ने बस्तु सारिपुत्रको लागि मात्र उप-
युक्त छ भन्नेहरूको कुरा मुनी शास्त्रले देवदत्तले आपनो लागि अनुपयुक्त
चीवर लगाउने गरेको अहिलेमात्र नभई पहिलेको जन्ममा पनि त्यसे गरी
अनुपयुक्त ढंगले चीवर लगाउने गरेको व्यक्ति हो भनी उनी व्याधा रहेको
बेलाको कुरा बताई यो गाथा पढनुभएको हो ।

बाष्पिक शुल्क रु. ६०।-

ग्राहीवन शुल्क रु. १००।-

एक प्रतिको रु. ६।-

महासंघ गठन

स्वयम्भूको विकास, सम्बद्धन, संरक्षण, सुधार र जीर्णोद्धार आदिका लागि त्यहाँ विभिन्न संस्थाहरू स्थापना गरिएका छन् र विभिन्न नेतृत्वको त्यहाँ क्रियाकलाप रहेको छ । स्वयम्भू क्षेत्र एकप्रकारले कामको भागबण्डा भैं भएको छ भने कामको दोहोरोपन पनि त्यहाँ देखिएको छ । यस्तो बेला आज त्यहाँ सबै संस्थाहरूको समन्वयको लागि सांघिकरूपमा एक महासंघ खडा भएको छ । एउटै संस्था भए पुग्ने ठाउँमा धेरै संस्था रहेको देखेर धेरै काम थोरै समयमा हुने भयो भनेर कोही खुशी भएका थिए भने नेतृत्वको होडवाजी भैं भएर प्रूउटै सिङ्गो काम टुकिएर तितर वितर भई काममा ढीला हुन गएको देखी कोही दिक्क भएका थिए ।

आज महासंघ खडा भएपछि सबै काम महासंघको जिम्मामा जाने हो कि संस्थैपिच्छे कामको विभाजन भई समन्वयमात्र हुने हो यो कुरा स्पष्ट देखिएको छैन । अहिलेको निस्क्रियतालाई नियाल्दा संस्थाहरू सुन्ने र महासंघ अर्द्धनिद्रामा पर्ने हो कि भन्ने धेरैलाई लागेको देखिएको छ । महासंघको उद्देश्य र योजना जनसमक्ष आएको देखिएको छैन । स्वयम्भू क्षेत्रको संरक्षण सम्बद्ध न सजिलो कुरा होइन । यो संस्कार संस्कृति र धर्म एवं धर्मान्वयताको थलो रहेको छ । पैसा हुँदैमा यसको सुधार पूर्ण हुने हुँदैन तकि इतिहास र संस्कृतिको पक्षमा कोरा ज्ञानले नै यसका सुधार-विधि पूरा हुने हुन्छ ।

स्वयम्भूमा कति सुन चाँदीका बस्तु रहेका छन् । कति दुङ्गा ईंट, काठ र फलाम प्रयोग भएका छन् । कस्ता कस्ता सिढी बनेका छन् ती सबै अहिले हाम्रो आँखाको सामुन्ने खडा छन् । स्वयम्भू-को पुण्यकार्यको लागि कति रोपनीका रोपनी खेत समर्पित गरिराखेका छन् । पूजाआजा त्यतिकै भइरहेको छ, भोजभतेर त्यतिकै लागिरहेका छन् । यी सबै नेपालीका पुर्खाका श्रद्धाभक्तिका नमूना हुन् । सिढीमा उप्रेका घाँससम्म उखेल्ने तिथिमिति राखी गुठी खडा गरिएका छन् । पानीको अभाव रहेको बेला तलदेखि घडाका घडा पानी बोकी माथि लगी रवाउने व्यवस्था गरेका छन् । उसवेलाको आवश्यकतानुसार सबैजसो व्यवस्थाको निरन्तरता थियो । आज मानिस जान्ने बुझ्ने भएपछि आफ्नो परिश्रम होइन अरुको परिश्रम खोज्ने भएको देखिएको छ । आफ्नो परिश्रमको पैसा होइन विदेशी पैसाको खोजीमा रहने भएको छ । आज हामी स्वयम्भू र त्यसप्रतिको धर्ममा लाग्ने भन्दा विदेशीप्रतिको श्रद्धा र भक्तिमा अग्रसरता रहेको पाइएको छ । यो धर्मक्षेत्रको लागि विडम्बना भएको छ । जेहोस् कसको सम्पत्ति र मेहनतले स्वयम्भू कति बन्ला यसप्रति मानिस चनाखो रहेका छन् । महासंघले यतातिर ध्यान दिने नै छ र स्वयम्भूको संरक्षण, विकास र सम्बद्धन हुने छ भन्ने आशा लिइएको छ ।

बुद्ध जन्मसम्बत्को प्रचलन

- भिक्षु विपस्ती

विश्ववन्द्य भगवान् बुद्धको जन्म भएको लुम्बिनीले राष्ट्रिय दृष्टिले साहू नं ठूलो महत्व राख्दछ। अर्को महत्वपूर्ण कुरो नेपालभित्र बौद्धसंस्कृति, परम्परा र समाज अक्षुण्ण रहनु। आज नेपाल भगवान् बुद्धको देश, बौद्धसमाज, संस्कृति र परम्पराको जगेन्ता भएको देशको रूपमा विश्वमा परिचित छ। वितेको एक शताब्दीमा केयौं सन्तोषजनक तथा खुशीप्रद परिवर्तन नेपालमा देखिएको छ। तिनमा लुम्बिनीको पुनर्जन्म र जनतामा बुद्धप्रति बृद्धि भएको चिन्तन मनन, थढा र भक्तिमात्र विशेष उल्लेखनीय छ।

गत ७/८ दशकदेखि नेपालमा विश्वका अर्ल बौद्धमार्गीहरूबाट ज्ञे बुद्ध-सम्बत् प्रयोग गर्ने परम्परालाई जगाएको छ। बुद्ध-जयन्ती पनि धुमधामसित मनाउँदै आएको छ।

बुद्धजयन्ती मनाउँदा बुद्धसम्बत् २५४० भनी राख्ने गरिएको छ। बुद्धसम्बत् राख्दा बुद्धको जन्म अस्सी वर्ष पछि पर्न जाने कुराको भान पर्न गएको ले स्पष्टीकरण चाहनेहरू पनि देखिन यानिएको छ। 'जयन्ती' को अर्थ जन्मोत्सवबाटैक अरु अरु पनि व्यापक अर्थ लाग्ने हुँदा 'जयन्ती' शब्दमा केरबदल गर्नु आवश्यक देखिन्दैन। जयन्तीसँग रहने अड्कले मितिमात्र बताउँछ सिवाय अरु धेरै कल्पना गर्नुपर्दैन।

अहिले शुरू गर्दैग्राएको बुद्धसम्बत्विषयमा यसरी तर्कहरू आएका छन् कि 'बुद्धसम्बत्'को अहिले चलेको सम्बत् बुद्ध भगवान्को परिनिवर्णबाट शुरू भएको सम्बत् अशुभ छ, बुद्ध भगवान्को जन्म भएको

देश नेपालले पनि त्यसको अनुकरण गर्नु ठीक छैन, यो हाङ्गो पूर्वी परम्परा होइन। यो पश्चिमेली परम्पराबाट नक्कल गरेको हो। परिनिवर्णसम्बत् नेपाललाई अन्तर्राष्ट्रिय प्रभावबाट लादिएको अथवा नेपालीले आफ्नो राष्ट्रिय गौरवलाई अन्तर्राष्ट्रिय क्षेत्रमा अगाडि सार्व नसक्नाले नेपालमा चलेको हो अथवा यो निर्णय गरिएको अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनहरूमा नेपालको उचित सहभागिता थिएन। तसर्थ आइन्दा विश्व बौद्धजगत्ले भगवान् बुद्धको जन्मदेखि उठान भएको बुद्धसम्बत् चलाएको देइन चाहन्छ आदि।

यस विषयमा अरु ढङ्गबाट पनि तर्क गर्न सकिन्छ। भगवान् बुद्धले "बुद्ध" भन्ने नाम जन्मेदेखि पाउनु भएको होइन। सम्बोधिलाभपछि मात्र 'बुद्ध' कहलिएको हो। तसर्थ बुद्धसम्बत् पनि सम्बोधिलाभदेखि शुरू गर्नु पर्छ। अनिमात्र बुद्धसम्बत्को नाम सार्थक हुनेछ। जन्मेदेखि त कसेको नाम नै हुँदैन। अनि त्यही बेलाको सम्बत् कसरी हुँन्छ? जबर्जस्ती नाम राख्ने पन्यो भने सिद्धार्थ सम्बत्सम्म हुन सक्ला। बुद्धसम्बत् त पक्क पनि हुँदैन। भगवान् बुद्धले ज्ञान लाभ गर्नुभएदेखि शुरू गरेर नेपालको गरिमा बढेको कसरी ठाक्के। भगवान् बुद्धले सम्बोधि पनि त भारतमा पाउनुभएको हो। नेपालमा होइन।

यसरी कोही जन्मेदेखि, कोही सम्बोधिलाभदेखि सम्बत् चलाउन चाहने गरी दुई समूहमा विभाजित भएकाहरूले आपने वर्तमान अवस्थामा चलेको साबिकको बुद्धसम्बत् प्राचीन परम्परामा दृष्टि दिनु उचित हुनेछ।

भगवान् बुद्धको जन्म सम्बोधिलाभ र महापरिनिवारण तीने घटना वैशाखपूर्णिमाका दिन भएको कुरामा अब दुई मत छन् । तिनमा पनि महापरिनिवारणमा नै सर्वधिक जनसहभागिता रहेको र प्रचार प्रसार भएको थियो । सुमंगलविलासिनी र महावेरन आदि प्राचीन प्रथहरूमा उल्लिखित छ कि भगवान् बुद्ध परिनिवारण हुनुभएको ठाउंमा भेला भएका मिक्षुहरूमात्रै ७ लाख थिए । महत् संख्यामा रहेका भगवान्का गृहस्थ आवकहरूको तादादलाई मध्यनजर गरेर यो भन्न सकिन्तु कि गृहस्थहरू भिक्षुहरूमन्दा धरे गुणा थिए । त्यसबेला जम्बूद्वीपवासीहरूका लागि भगवान् बुद्ध परिनिवारण भएको दिन निकै सम्झना रहनेखालको थियो । त्यस-सम्बन्धी उल्लेखहरू ठाउं ठाउंमा पाइन्छ । जरतः—

“अग्नि तथागत परिनिवारणिपछि सात दिन साधु कोडा गरेको र धातु-पूजाको सात दिन वितिसकेपछि...”

समन्तपासादिका, भाग १, पृ. ६-१०

“भगवान् परिनिवारण भइसकेपछि एक हृष्टासम्म उहाँको सुवर्णदेहलाई पूजा सल्कार गरे । एक हृष्टासम्म वितामा आगो बल्यो । एक हृष्टासम्म धातुपूजा गरे ।...”

सुमझ्न विलासिनी, पृ. ५

“(शोकको पुत्र) महेन्द्र जम्बोदा भगवान् परिनिवारण भएर दुई सय चार वर्ष भएको थियो ।”

दीपवंश ६/२१

“बुद्धको परिनिवारणिपछि दुई सय शतार वर्ष हुंदा (शोकले) सम्पूर्ण भारतमा एकलव राज्याभिषेक लिए ।”

समन्तपासादिका पृ. २४, महावंश ५/२१

दीपवंश ६/१

“भगवान् बुद्ध परिनिवारण हुनुभएको बेलामा

विभिन्नार राजा स्वर्गवास भएको आठ वर्ष भएको थियो । अजातशत्रुलाई अभिवेक प्राप्त भएको पनि उत्ति नै थियो ।”

दीपवंश ३-३०, महावंश २-३२,

समन्तपासादिका पृ. ४२

“भगवान् परिनिवारण भई एक पक्षपछि धर्म संगायना गर्ने महाकाश्यप महास्थविरले लाखों भिक्षुहरूबाट ५०० प्रतिसम्भिदालाभी ग्रहेत् भिक्षुहरू छान्नु थयो...”

समन्तपासादिका पृ. ५

“...भगवान् परिनिवारण भएर तीन महिना विती चार महिना लागेको बेला .. ।”

दीपवंश ४-३४

यसरी हामी देख्नाँ कि धार्मिक परम्परामा भगवान्को परिनिवारणिपश्चात् कुन घटना कहिले घट्यो भनी तिथि मिति तोबनुपर्दा भगवान्को परिनिवारणिदेखि यति दिन, यति पक्ष, यति महिना र यति वर्षयसि वा पछि भनी उल्लेख गरिएका छन् । भगवान्को परिनिवारणिबाहेह उहाँको जन्म अथवा सम्बोधिलाभलाई केन्द्रित गरेर तिथि, मितिको उल्लेख गरिएको पाइँदैन । भगवान् बुद्धको परिनिवारणिदेखि प्रहिले २५४० वर्ष वितिमङ्दा पनि र हिमालयसंगें रहेको मध्यदेशबाट आज विश्वमर्मा फेलिंदा पनि एकमात्र परिनिवारणिदेखि शुरूभएको सम्बत् नै चलेको देखिएन्छ । नेपालमा पाएका प्रमाणहरू पनि यसकं अनुरूप छन् जुन दिनेशराज पन्त महोदयबाट छलफल गरिएको छ । आइल्याण्डले त यही बुद्ध सम्बत् लाई कानूनीरूपले नै सरकारी कामकाजमा चलाउने भनी निर्णय गरिएको छ जुन प्रद्यापि चलाउंदै छन् ।

यो दुई घटनाहरूका अवधि बताएर तिथि मिति

आनन्दभूमि

उल्लेख गर्ने तरिका वैज्ञानिक देखिएँदैन किन कि तिनमा कुनै एउटा घटनाको तिथिमिति थाहापाउनलाई अर्को घटनाको समय थाहापाउनुपर्ने हुन आउँदै तर यदि हामीले त्यस प्रारम्भिक कालका कुरालाई हृदयंगम गायौं भने यसलाई तत्कालीन आवश्यकता यस्तै यियो भनी लिन सबैको कारण बहुमान्य सम्बत्को स्थापना नभएसम्म कुनै एउटा घटनाको मात्र उल्लेखले बाझ्छनीय फल दिन सबैदैन। त्यसले राजा अशोकले पनि यही दुई घटनाबीचको अवधि बनाएर तिथिमिति तोकेको देखिन्छ। यसको प्रमाण हात्रो देशभित्र नै पाइन्छ। ती हुन्:-

तौलिहवाको कनकमुनिस्तूपनिर रहेको अशोक स्तम्भमा उल्लेख अभिलेखको अर्थ हुन्छ— देवताहरूका प्यारा राजा (अशोक)ले आफू राज्याभिषिक्त भएर १६ वर्ष पुगदा कनकमुनि बुद्धको स्तूपलाई दोधर ठूलो पान लगाउनुभयो र राज्याभिषिक्त भएर २० वर्ष पुगदा आफू सबारी भई स्तूपको पूजा गर्नुभयो। लुम्बिनीस्थित अशोकस्तम्भग्रामिलेखमा पनि लेखिएको छ, “अशोक राजा राज्याभिषिक्त भएर २० वर्ष पुगदा शाक्यमुनि भगवान् बुद्धको जन्म भएको भनी लुम्बिनीमा तीर्थठिन गर्न आउनुभयो।

उपर्युक्त दुवै अभिलेखमा उल्लिखित घटनाहरू मध्ये कुनै एउटाको समय स्थापना नभइकन अर्कोलाई जान्न सकिन्न अर्थात् अशोकको राज्याभिषेक वर्ष थाहा नपाइकून तौलिहवा र लुम्बिनीमा अशोकको आगमन भएको समय पनि थाहापाउन सकिन्न। हामीकहाँ त्यसबेला प्रीकहरूको झं समय अंकन पद्धति चलिनसकेको देखिन्छ। यसमा यो पनि उल्लेखनीय छ कि ती अभिलेखहरूमा समयको निर्धारण अशोक राजाको जन्मदेखि नलिइकन राज्याभिषेकदेखि लिइएको छ। तसर्थ बुद्ध

सम्बन्धीमात्र बुद्धको जन्मदेखि किन लिने? उहाँले ज नलाभ गर्नुभएदेखि अथवा प्रथम देशना गर्नुभएदेखि किन गणना नगर्ने? यसरी तर्क गर्दै हिँड्यो भने त्यसको कुनै अन्त हैँदैन।

त्यसोभए अहिले हामीले चर्चा गरिएआएको साबिकको बुद्धसम्बत्सां ८० जोडेर आएको लम्बिलाई नै बुद्धसम्बत्को रूपमा मान्नुपर्छ भने केही अन्तर्राष्ट्रिय समयको चाहना र अडान निरर्थक नै छ र?

यसको बारेमा सकारात्मक ढङ्गले विचार गर्दा हामी यतिमात्र भन्न सबैको कि कुनै पनि परम्पराको मान्यता चलनको लागि त्यसलाई कुनै समूहले मान्नु पर्दछ, चलाउनुपर्दछ। विश्वमा बुद्धको परिनिवरण सम्बत् चलेको छ र त्यसलाई सर्वले मानिएआएको छ। अनि बुद्धके जन्मसम्बत् चलाउन चाहनेहरूको कोशिश कसरी सफल होलात?

जबाक सोझो छ। अन्तर्राष्ट्रिय समुदायबाट समर्थन र स्वीकृति पाउन नेपालले तिनको मुख तादेर चुपचाप बस्ने होइन। बरु आफने देशले सरकारसेप बुद्धसम्बत्लाई राष्ट्रिय मान्यता दिएर त्यसलाई दिनिक सरकारी कामकाजमा चलाउने भनी ऐनकानून तयार गरी निर्णय गर्ने माग गर्ने। यदि सरकारले नेपालमा जन्मनुभएका भगवान् बुद्धप्रति गर्व गरेको छ भने बुद्ध सम्बत्लाई सरकारी कामकाजमा यसलाई चलाउन कुनै बाधा अड्को पर्दैन। अनि पिण्डतर्पणमा “बुद्धावतारे” भनी बुद्धलाई याद गर्नेहरूले पनि बुद्धलाई प्रतिदिन याद गर्नेछन्। यो एउटा लुम्बिनी पता लागेको शतवार्षिक पुगेको उपलक्ष्यमा बुद्धजन्मभूमि देशका सरकार र जनताबाट भगवान् तयापतप्रति चडाएको ठोस थदाङ्जनी नै हुमेछ।

— ● —

बेनी बौद्धसंघ र पहिलो बुद्धपूजा

- विश्व शाक्य

धेरे अगाडिदेखि म्याग्दी जिल्लाको सदरमुकाम बेनीमा एउटा बौद्ध कार्यक्रम गर्ने चाहना थियो । यस विषयलाई लिएर एकपटक बाग्लुड जाँदा कुरा उठेको पनि थियो तर व्यक्तिगत चाहनाको सायद त्यति अर्थ नहुँदो रहेछ । यो चाहना पूर्ण हुन सकिरहेको थिएन ।

बेनीका श्रद्धालु बौद्धजनहरूको चाहना र अनुरोधमा मंत्रीसंघ पोखराले दुई दिनको कार्यक्रम लिई चैत्र द र ६ गते बेनी जाने निधो गयो । सोही निर्णय अनुसार चैत्र ६ गतेसम्म पोखरा आइपुग्न भनेर धर्मेय मिक्षु विशुद्धानन्दलाई धरानमा खबर पठाइयो । पोखराका मिक्षु अनगारिकाहरू त हुनहुँथ्यो नै । बढी-भग्दाबदी भन्ते गुरुमांहरू हुनुभयो भने नौलो ठाउंमा अरू राञ्चो प्रभाव पर्न भन्ने सोचाइ रहो । धर्मकोतिमा पनि सम्पर्क राख्ने प्रयास भयो । खर्चको कारण त्यता सम्भव देखिएन । मिक्षु विशुद्धानन्द नियत समयमा आइपुग्न भयो ।

चैत्र द गते विहान सबै भेला भए । आँखा राम्ररी नदेख्ने, कान राम्ररी नसुन्ने १३ वर्षीय बृद्ध मिक्षु सुभद्र पनि कसैले साथ दिएमा जान्छु भनेर तम्हिन थाले । धर्म संकट पन्यो । लान्छु भन्ने कसरी ? लाभ भन्नै कसरी ? दीपक उदासले हिंडनुपन्ने स्थितिमा बोकेर भएपनि बेनी पुन्याएरे छोड्छु भनेपछि मिक्षुलाई उसको जिम्मामा छोडियो । सबै बसपार्क पुग्यो । सात बजेको बस हिंडिसकेले । हामी साडेसात बजेको बसको लागि बसमा चढ्यो । बसमित्र बसिसकेपछि टाउको गन्दा २२ जना भएछ र २२ जनाको पेसा तिरिएछ । वर्तने बेलामा २३ जना ४ भनेर बाकी एकजनाको पेसा कण्ठकटरले

मायो । अखिर २३ जनानै रहेछ । कुरी के भएछ त भन्दा गले मान्छेले आफूलाई गले भुलेछ ।

साडेदश बजे हामी मालदुङ्गा ओल्याँ । त्यहाँ बाट कालीको किनारे किनार बेनी गाँदोरहेछ । मालदुङ्गा पर्वत र बाग्लुडको सीमाक्षेत्र रहेछ । बीचमा कालीगाडकी बगेको रहेछ । पुलपारी बाग्लुड जिल्लाको स्वागतद्वार रहेछ ।

बसबाट ओल्येपछि खानपिनको तरखरमा लायाँ । वस्ती ठूलो नमएको हुँदा ३/४ वटा चियापसल चाहार्दा पनि ५ जनालाईभन्दा पुग्ने खाना कतै भेट्टिएन । तीन जना मिक्षु र २ जना नानीहरूलाई भोजन गराई बाकीले चिउरा बिस्कुट २/४ मुटु पबाक मारेर गाँस टायाँ ।

बेनी लगिने चामल, नून लोड गरिएको ट्रकमा हामी चढ्यो । प्रतिव्यक्ति रु. २५।- भाडा लिंदोरहेछ । मिक्षुहरू अगाडि व्याविनमा बस्तुभयो । हामी पछाडि बस्यो, वस १२/१५ मिनेट गुडेको मात्र के थियो धलोले आफ्नो अनुहार हामी आफैले नविन्ने भयो । मालदुङ्गाबाट एक, सबाएक घण्टामा बेनी पुन्यादोरहेछ । हामी भाग्यमानी, आधा घण्टा जति हिँड्यो कारण ट्रक विप्रे झै भएर आधा घण्टा हिँडाइको बाटोमा छोडेर गंदियो । हामी हिँडेर गयो । बूढो मिक्षुलाई दीपकके जिम्मा लगाइदियो, जिम्मा उसको थियो । पछि टेबसी फेलापारेर बूढो मिक्षुलाई लिएर आएछ क्या र !

बेनी पुरदा दिउंसो सबा एक बजिसकेको थियो । संयोगले हामी पनि बुद्धशिक्षाको कार्यक्रम लिएर बेनी पुग्नु, मोटर गाडीले पनि बेनी बजारमा पहिलो पटक प्रवेश पाउनु एकदिन र एउटै समय परेल । एकातिर

भौतिक मार्ग खुलनु, अर्कोतिर ज्ञानको मार्ग खुल्नु। यो संयोगले बेनीको हात्रो यात्रा श्रविस्मरणीय रहने हामीले चर्चा गर्याँ।

बेनीबजार वास्तवमें सुन्दर रहेछ। बजारको पूर्वमा कालीगण्डकी उत्तर दक्षिण भएर बगेको रहेछ। म्याग्दी खोलो बजारको दक्षिणमा पश्चिमपूर्व भएर बग्दै कालीगण्डकीसँग मिसिन पुगेको रहेछ। पर्वत जिल्लाको सदरमुकाम कुस्मा र बाग्लुङ जिल्लाको सदरमुकाम बाग्लुङबाट मोटर बाटोले जोड्ने प्रयास भरहेको रहेछ, दुर्बे सदरमुकामबाट दूरी करिब बराबर नै रहेछ। बेनीको बजार उत्तर दक्षिण र आंशिकरूपमा पूर्व-पश्चिम फैलिएको रहेछ।

खानपिनको काम सकेर नुहाइ धुवाइ गर्न हामी म्याग्दी खोला पस्याँ। पानी सफा रहेछ तर चीसो रहेछ। सायद बजारमा व्यवस्थित शौचालय नभएर होला खोलाको छे उछाउ यत्रत्र दुर्गन्धि दुर्गन्धि थियो। सौच गर्न एउटा निश्चित ठाउँ टोकिदिएर अरु ठाउँ स्वच्छ र सफा राख्न सके बेनी बजारको स्वच्छ र सुन्दरतामा अरु पवित्रता थिपिने थियो।

निर्धारित कार्यक्रमग्रन्तिसार बेनुकी आठ बजे तिरबाट लक्ष्मीनारायणमन्दिरको हाताभिव निमित भाष्करस्मृतिभजनमा ज्ञानमाला भजन गायन कार्यक्रम शुभारम्भ भयो। बृद्धपूजा र भिक्षु विशुद्धानन्दबाट छोटो धर्मदेशनापछि ज्ञानमाला भजन शुरूमएको थियो। पोखराबाट गएका ज्ञानमाला भजन गायन प्रज्ञारत्न बजाचार्यलाई साथ दिनेहरूमा आनन्द बजाचार्य, सुनीता तात्राकार, हरिमाया गुरुङ र विक्रम उदास थिए भने तबला बादनमा देवेन्द्र शाक्यले साथ दिएका थिए। यस गरी बेनीका भजनमण्डलीका तर्फबाट प्रकाश श्रेष्ठलाई साथदिनेहरूमा शशी केसी, सुनीता थ्रेष्ठ, सन्तू थ्रेष्ठ,

लक्ष्मी शाक्य र सुदर्शन थ्रेष्ठ थिए। अधिकांश ज्ञान-माला भजनका रचनाकार प्रकाश थ्रेष्ठ थिए। साढेदश बजे राती कार्यक्रम समाप्त भएको थियो। बेलुकी र बिहानको भोजन व्यवस्था क्रमागत यामबहादुर शाक्य र येजन शाक्यले गरेका थिए।

भोलिपल्ट ६ गते विहान ७ बजे शुरूगर्ने भनि-एको कार्यक्रम साढे दशबजेतिरमात्र शुरू हुन सकेको थियो। बौद्धसंकृति र परम्पराग्रन्तिसार बृद्धपूजा र शीलप्रार्थनापश्चात् धर्मदेशनाका सायसाथै सन्तत्य व्यक्त गर्ने कार्यक्रम सम्पन्न भएको थियो। बेनीमा पहिलोपटक भिक्षुहरूको समुपस्थितिमा उपासिकाहरू क्रमबद्ध भई उभिएर पूजासामग्री हाताहात भित्तियाउंदै सामूहिक बृद्धपूजा गरिएको थियो। बृद्धपूजा पछि भिक्षु विशुद्धानन्दमध्य शीलप्रार्थना भएको थियो।

धर्मदेशनाको क्रममा वयोवृद्ध भिक्षु सुभद्रले आफू ज्ञाह्यण कुलको भएर पनि भरेर गएपछि सुगति पाउने बाटो भेटाउन नसकेको र त्यो बाटो बृद्धधर्ममा मात्र पहिल्याउन सकिएको हुँदा आफू पवहत्तर वर्षको उमेर-मा बौद्धभिक्षुको रूपमा प्रवृत्ति भएको सत्य उद्घाटित गर्नुभयो। भिक्षु विशुद्धानन्दले बृद्धपूजाको गरिमा र व्यावहारिकताबाटे देशना गर्नुभयो भने भिक्षु भद्रानन्दले अनित्य, अनात्म बोध गराउने धर्मको कुरा सुनाउनु भयो। यसै सिलसिलामा धर्मोदय समा कास्कीका समाप्ति तथा मैत्रीसंघ, पोखराका सल्लाहकार बिलबहादुर गुरुङले बेनीबजारसँग आपनो भावनात्मक सम्बन्ध रहेको कुरा बताउनुहुँदै भौतिकमार्ग र ज्ञानको मार्ग एकेदिन खोलिएको प्रसंग उल्लेख गर्नुभयो। धर्मोदय समा बाग्लुङका अध्यक्ष श्रवण शाक्यले बेनीमा एउटा बौद्धचंत्र निर्माण गर्नुपर्नेतरू ध्यान आकर्षित गर्नु

भयो । यस कार्यक्रमलाई लक्ष्मीनारायणमन्दिरको हातापि त्रिभवन निर्माण सहयोग समिति का अध्यक्ष प्रकाश थ्रेट्टले स्वागतमन्तव्य व्यक्त गर्नुभएको थियो । कार्यक्रम संचालन यस पक्षिकारले गर्नुपरेको थियो ।

बेनीमा संगठितरूपमा हालसम्म बुद्धिमं र शिक्षाको प्रचार प्रसार नभएको भन्ने थाहाभएपछि एउटा बौद्धसंस्था स्थापना हुनुपर्ने महसूल त्यहाँ भयो । भोजनपश्चात् यसविषयमा छलफल गर्ने सल्लाह भएअनुसार दिउँसो १ बजे पोखराबाट गएका, बागलुडबाट आएका तथा स्थानीय उपासक उपासिकाबीच भएको सरसल्लाहयनुसार हाललाई “बेनीबौद्धसंघ” नामक एउटा संस्था खोल्ने र नौ सदस्त्रीय तदर्थसमिति बनाउने र त्यसले संस्था स्थापनातर्फ आवश्यक पूर्वापार तयार गर्ने भन्ने निधो भयो । तदर्थसमितिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सचिव, सहसचिव र कोषाध्यक्षमा क्रमशः प्रकाश थ्रेट्ट, शपेन्ड्र शाक्य, यामबहादुर शाक्य, सन्तप्रसाद बज्राचार्य र येजन शाक्यको नाम मनोनीत गरियो भने सबस्यहरूमा ईश्वरीप्रसाद शाक्य, सुदर्शन थ्रेट्ट, सुभाष थ्रेट्ट र गणेशबहादुर शाक्यलाई राखियो । यसरो ‘बेनीबौद्धसंघ’को तदर्थसमिति बिनिसकेपछि तीनजना मिक्तु-

हरूले आफूले पाएको दान रमक रु. १६७०।— एकमुष्ट बेनी बौद्धसंघका अध्यक्ष प्रकाश थ्रेट्टलाई हस्तान्तरण गर्नुभयो । यसैगरी बेनी बौद्धसंघको भावी कार्यक्रमलाई सहयोग पुगोस भन्ने मनसाथले मैत्रीसंघ पोखरा परिवारको तर्फबाट रु. २५००।— दान दिइएको थियो ।

संघ स्थापना र छलफलको बेला असिना पानी परिरहेको भएपनि कार्यक्रमको समापनतिर पानी बिदो भयो । साढेकुई बजेतिर हामी बेनीका सबै उपासक उपासिकाहरूबाट बिदावारी भएर निस्क्याँ । संयोगले गाडी भेटायाँ । योपटक आरामसाथ मालदुङ्गा आइपुरायाँ । धूलो भने खान परेन कारण पानी बिदो भएको एक घण्टामात्र भएको थियो तर बेनीमा कस्तै दही खाएर आएको भए गाडीमा हल्लिएर मथिंदा मथिंदै बागलुड आइपुरदा मुखबाट नौनी निस्किसक्यो तर दही खाने अनुकूल मिलेन र त्यो सौभाग्यबाट जीगियो । बागलुड पुरदा दिउँसोको चार बजिसकेको थियो । त्यो दिन बेलुको र भोलिपल्ट पूर्णिमाको दिन बागलुडमा पनि ज्ञानमाला भजन र बुद्धपूजा कार्यक्रम भएको हुँदा हामी बागलुडमे बस्याँ । कोहो साथो पोखरा फर्के । बेनीमा यसरी पहिलो बुद्धपूजा भएको थियो ।

— ● —

बेकरीका उत्कृष्ट एवं गुणस्तरीय उत्पादनहरूको लागि सधैँ होम बेकरीलाई सम्झनुहोस ।

हाम्रा विशिष्ट उत्पादनहरूः— हाम स्पेशल केक, वर्थदे केक र अन्य उत्पादनहरू

होम बेकरी

कुपण्डोल, ल.पु. फोन नं. ५२३२१६, ५२८६९१

नेपालमा बौद्ध क्रियापद्धतिको महत्त्व

- मुनीन्द्ररत्न वज्राचार्य

नेपाल प्रनादिकालदेखि ने विभिन्न धर्म र संस्कृतिका अनुयायीहरू बसोदास गर्दैआएको देश हो । यहाँ सबै धर्मावलम्बीहरू एक आपसमा हेलमेल तथा सोहाद्र्व वातावरणमा रही आ-आपनो धर्मलाई जीवन्ति प्रदान गर्दैआएका छन् । मूलतः यहाँ हिन्दू र बौद्धहरूको धार्मिक एवं सांस्कृतिक समन्वयमा ने महत्त्वपूर्ण स्थान छ । नेपालको गरिमामय संस्कृतिलाई चिनाउने काम यहाँका विभिन्न धार्मिक क्रियाकलापहरूको संरक्षण र सम्बर्धनमा ने आधारित छ ।

नेपालमा पाइने विविध धार्मिक श्रनुष्ठानहरूमा बौद्धकर्मकाण्डको स्थान पनि निकै महत्त्वपूर्ण छ । बौद्ध धर्मका दुई मार्गहरू छन् । येरवाद र महायान । यी दुई यानमा महायानशैन्तर्गत वज्रयान, सहजयान आउँछ । नेपालमा बौद्ध कर्मकाण्डको संरक्षण वज्रयानोहरूले गरेका छन् ।

नेपालमा बौद्धकर्मकाण्डका क्रियाकलापहरू लुप्त हुँदैछन् । समयअनुसार देश काल परिस्थिति हेरी यसको प्रचार प्रसाद गर्नेतर्फे ध्यानाक्षणं गर्नु जरूरी भएको छ । यी एकाइसौं शताब्दीको वैज्ञानिक युगमा बौद्धकर्मकाण्डको महत्त्व किन होला भन्ने प्रश्न उठ्न सक्छ । बौद्धकर्मकाण्डको क्रियाकलापलाई एउटा समूहको पेवाको रूपमा दृष्टिगोचर गर्नु उपयुक्त देखिँदैन, आज मनुष्यमा धार्मिक चेतना र सहिष्णुताको अभावमा विश्वमा अशान्ति र असुरक्षाको महसूस हुँदै आएको छ । यसकारण राष्ट्रमा धार्मिक सहिष्णुता र अस्तित्वको लागि यस्तो कर्मकाण्डको अध्ययन जरूरी हुनश्चाएको छ । नेपाली जनजीवनमा धर्मको स्थान महत्त्वपूर्ण

रहेको ले यहाँ राष्ट्रिय एकता, सामाजिक अखण्डता, धार्मिक प्रतिबद्धता र सहिष्णुता, साझा भावना कायम राख्न बौद्धको अस्तित्व जोगाइराखनमा राष्ट्रको ठूलो जिम्मेवारी हुन्छ । बौद्धकर्मकाण्डको बौद्धजगत्मा आपने विशेषता छ । बौद्धकर्मकाण्डभित्र धेरै रहस्यात्मक विषयवस्तुहरू समावेश छन् । यसभित्र नेपाली जनजीवनमा जन्मदेखि मृत्युपर्यन्त गर्नुपर्ने संस्कार, विविध पूजाहरू, आध्यात्मिक चिन्तन, दर्शन र विभिन्न धार्मिक क्रियाकलापहरू आउँछन् ।

बौद्धकर्मकाण्डप्रन्तर्गत पूजाआजाजा, क्रियाकर्म गर्नमा बौद्धमहायानी अन्तर्गत पुरोहितवर्गमा वज्राचार्य गुरुजूहरू आउँछन् । वज्राचार्य भन्नाले दीक्षाप्राप्त आचार्यको रूपमा मानिएको छ । यी आचार्य गुरुजूहरूले मन्त्र ज्ञान दिने, दीक्षा दिने र पूजाआजागर्ने अधिकार पाएको हुन्छ । बौद्धकर्मकाण्डमा विविध पूजाहरूमा गुरु-मण्डल पूजादेखि लिएर षट्क्रिंशात्मक गुह्यपूजा, तयो-दशात्मक पूजा, कालचक्र पूजा, सित्रः पूजा तथा अन्य विविध पूजाहरू आउँछन् । ठूल-ठूला पूजाआजागर्ने गुरुहरूको विधिवत् शिक्षादीक्षाहरूको अत्यावश्यक हुन्छ । बृहद् खालका पूजाहरू गरिनाले देशमा आइपर्ने विभिन्न किसिमका आपत्ति, भय, वास निमूल हुने जन-विश्वास छ तर अचेल ठल-ठूला पूजाहरू आधिक अभाव तथा व्यवस्थापनको कठिनाइले गर्दा त्यस्ता पूजाहरू छोड्दै गएका छन् ।

बौद्धक्रियापद्धतिअन्तर्गत आउने पूजाआजामा संगीत र नृत्यहरू आउँछन् । ती संगीतहरू संस्कृत-भाषाका विभिन्न विद्वानहरूमा तक्षबहालका सुरतवज्र,

थर्हिटी क्वाः बहालका वाग्वज्ज्र, अमोघवज्ज्र र शूल नाउं
याहानपाएका सिद्धहस्त रचनाकारहरू आउँछन् । यी
चर्यांगीतहरू करीब ३०० वटा रागात्मक गोतहरू छन् ।
ती चर्यांगीतको तालमा नृत्य पनि गरिन्थे । यी गीत,
नृत्यहरू विभिन्न देवी-देवताको भावमुद्रामा नाच्ने र
गाउने गर्छन् । यस्ता गीत संगीतमा नृत्य गर्नेले मनुष्य
जीवनमा सहजानन्द पाउनेछ भन्ने जनश्रुति छ । यी
नृत्यहरूमा आपने स्थानीय खास बाजाहरू प्रयोग गरि-
न्थन् । ती बाजाहरूमा व्यताःखि, ताः, बभूचा, डमरू,
पंयताः आदि आउँछन् । यी रहस्यात्मक देव देवीको नृत्य
कुनै सर्वसाधारणले हेर्न सकिन्थ कुनै गोपनीय हुने गरेको
छ ।

बौद्धक्रियापद्धतिग्रन्तगत विभिन्न अवसरमा
विभिन्न मण्डलहरू लेखने परम्परा छ । ती विभिन्न
मण्डलहरूमा जलमण्डल, रजोमण्डल (धूलो रङ्ग) तेल-
मण्डल (तेलद्वारा लेखिने), बीहीमण्डल (अनेक खाद्या-
झद्वारा लेखिने) आदि आउँछन् । नेवारजातिमा बौद्ध
क्रियापद्धतिग्रन्तगत कोही मर्दा दुर्गतिपरिशोधनमण्डल
(रजोमण्डल) लेखने चलन छ । यस्ते विभिन्न अवसरमा
वृत बस्दा, भीमरथारोहण गर्दा विभिन्न मण्डल लेखने
गरेको हुन्छ । यस्ते लक्ष्मी रिज्ञाउन, लुँको धन प्राप्त
गर्न, सफलता तथा श्री प्राप्त गर्न श्रीयन्त्र आदि लेखाउने
चलन छ । यी मण्डलहरू आपने स्वदेशी वस्तुहरूद्वारा
लेखने गर्दछ । यस्ता मण्डलहरू लेखनमा विशेष अस्थान
तथा सिद्धहस्त हुनुपर्दछ ।

बौद्धक्रियापद्धतिभिन्न नेपालको गरिमामय
संस्कृति तथा इतिहास समावेश भएको छ । परम्परागत
संस्कारलाई सुरक्षित गर्दै यसको पठन-पाठन, अनुसन्धान
तथा यससँग सम्बन्धित विषयमा प्रशिक्षण दिनु जरूरी
छ ।

बौद्धक्रियापद्धतिको उत्थानतर्फ सरकारीतवरले
कुनै चासो नदेखाएको ले यता वज्राचार्यहरूले वि. सं.
२०३५ सालमा वज्राचार्य अध्ययनमण्डल नामकरण
गरी एउटा संस्थाको संस्थापन गरे । यस वज्राचार्य
अध्ययन मण्डलले वज्रपानी क्रियापद्धतिको ज्ञान दिने,
मण्डल लेखन सिकाउने, प्राचीन लिपि, चर्यांगीत र नृत्य
आदि तिकाउने गरियो ।

वि. सं. २०४६ सालको जनकान्तिले नेपालमा
बहुदलीय प्रजातन्त्रको प्रादुर्भाव हुन गयो । वि. सं. २०४७
सालको कार्तिक २३ गते नेपाल प्रधिराज्यको सम्बिधान
निर्माण गरियो । यस सम्बिधानले परम्परादेखि चलि-
आएको धर्म, भाषा, संस्कृतिको उत्थान गर्नेमा कानूनी
स्वतन्त्रता प्राप्त भयो । विभिन्न जनजातिले आ आपनो
संस्कृति, धर्म, भाषा उत्थान गर्नेतर्फ निकै अप्रसर हुन
थाले । यसे सिलसिलामा वि. सं. २०४८ सालदेखि
महेन्द्र संस्कृत विश्वविद्यालयग्रन्तगत काठमाडौं स्थित
बालमीकि क्याम्पसमा बौद्ध क्रियापद्धति प्रशिक्षण कार्य-
क्रमको शुल्कात गरियो । यसमा बौद्ध क्रियापद्धति प्रति
अभिरुची राख्ने युवा, प्रौढ सबै सम्मिलित भई
यसको अध्ययन गर्ने व्यवस्था शुरू भए हुन गयो । बौद्ध
क्रियापद्धतिको विशेष ध्यान दिने हेतुले यसको छुट्टे
पाठ्यक्रम तयार भएको छ । यस पाठ्यक्रममन्त्रालय
बौद्धक्रियापद्धतिको प्रारम्भिक ज्ञान दिनुका साथै अन्य
बौद्धक्रियापद्धतिसँग सम्बन्धित विभिन्न संस्कारादि दर्शन-
हरूको पनि ज्ञान दिने गरेको छ । बौद्धक्रियापद्धतिभन्त-
र्गत मूलतः नित्यकर्म, वार्षिक कार्य, संस्कारादि कार्य
तीर्थस्थानमा गरिने कार्य आउँछ । हाल यहाँ प्रारम्भिक
र आध्यात्मिक दुई तहको अध्ययन गराउने भएको छ ।
पुस्तकहरूमा गुरुमण्डलाचरण, कलशाचरण, दुर्गतिपरि-
शोधन, समाधि, पंचताल, चर्यांगीत आदि उपलब्ध छन् ।

यी पूजा क्रियापद्धतिको मूल उद्देश्य ने “सर्व प्रकारं जगतो हिताय” भन्ने भावना राखी प्राणीमात्रको भलाइ गर्ने उद्देश्यले अभिप्रेरित छ । यसको अध्ययन प्रध्यापनले नेपालको संस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्धन हुनुका साथै आवश्यक जनशक्ति उत्पादन हुनेछ ।

बौद्धक्रियापद्धतिको उत्थानमा ग्रह विभिन्न संघ संस्थाले पनि ध्यानाकर्षण गर्दै प्राएको छ । यस्तै लोटस रिसर्च सेन्टरले बुद्धधर्म, बीढ़संस्कृति, बौद्धकला र क्रियापद्धति विषयमा ज्ञान दिनुको साथै अनुसन्धान गर्ने इच्छुक महानुभावहरूलाई प्रेरणा दिँदै आएको छ । “पलेस्वां” नामक पत्रिका प्रकाशित गरी अनुसन्धानात्मक लेखहरू संग्रह गर्ने गरेको छ ।

हालमात्र बाल्मीकि विद्यापीठमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूमा बौद्धक्रियापद्धति कक्षामा प्रायमिक र माध्यमिक तहमा सर्वप्रथम हुने विद्यार्थीहरूको लागि पुरस्कार दिन दिवंगत श्रीमती बुद्धमाया शाक्यको सम्मनामा बज्रयान बौद्धक्रियापद्धति ‘बुद्धमाया समृति पुरस्कार दिन १ लाखको अक्षयकोष स्थापना गरेको छ । यसप्रकारको पुरस्कार स्थापनाले बौद्धक्रियापद्धति-को अध्ययन गर्ने विद्यार्थीहरूमा ठूलो प्रोत्साहन मिलेको छ ।

नेपालमा बौद्धक्रियापद्धतिको जगेनले बौद्धधर्म, बौद्धदर्शन र बौद्धसंस्कृतिको रक्षा हुनेछ । बिना संस्कृति समाज रहेदैन, बिना समाजले देश बन्दैन र बिना देश राष्ट्रियता रहेदैन । विदेशबाट आयातीत विलम्बन संस्कृति र शिक्षाले देशमा राष्ट्रियताको परिकल्पना गर्न सक्दैन । यसकारण बौद्धक्रियापद्धतिको संरक्षण र सम्बर्धन गर्नु नेपालीमात्रको ठूलो जिम्मेवारी छ । बौद्ध धर्मानुयायीहरूले मात्र होइन सम्पूर्ण नेपालीले राष्ट्रप्रतिको आस्था, मूल्य मान्यताहरूलाई जगेन्ना गर्नु जरूरी छ ।

(ज्ञानमालाभजन)

गुरुप्रार्थना

- भिक्षु अमृतानन्द

भक्तवत्सल है प्रभु गुरु !

विद्या दिनुपर्यो हामीलाई ।

हामी भयौं हामी विद्यावाट,

मोहद्वारा अलपत्र परी ॥

हे दयालु प्रभु गुरुवाट,

उत्तम विद्या सिङ्गु छ हामी ।

ज्ञान-मूर्ति स्वरूप प्रभुको,

ध्यानको मुद्राले शान्त भई ॥

नेत्र प्रभुको कोमल-मृदु-चन्द्र-

रङ्गम पाँड हामीलाई ।

सप्तरत्न प्रभुको भण्डार,

नलाउनु ढोका देऊ खोली ॥

सेतीस अंगको त्यो ज्यावल,

पाउने होश्रौं कृपया हामी ॥

धर्म-डुंगामा हामी नै राखी,

चलाइपाश्रौं तारक भई ॥

प्रत्येक गुरुवारको दिन,

भक्ति प्रभुको गर्छौं नै हामी ।

अमृत-ज्ञानको पान निम्नि,

कृपया पाउन हामीलाई ॥

- अनु दिव्यरत्न तुलाधर

- ● -

हामी मान्छे

- अनगारिका सुमेधावती

हामी मान्छेहरूलाई

जेठो हुन मनपर्छ ।

धर्ममा होस्, कर्ममा होस्

अरूलाई कुलिचनु ठूलो सम्भन्ध ।

जवसम्म धर्म र कर्मलाई,

बुझेर व्यवहारमा ल्याउन सकिँदैन,

तबसम्म असत्य र अत्याचार,

पछि-पछि छाया भै आइरहन्छ ।

सानेदेखि अहम्को दमन गर्ने,

बानीलाई त्याग्न सकेनौ ।

अशान्ति र दुःखको वातावरण फैलिरहेको,

कपडा फेरेर देश-विदेश घुमेर मात्र नहुँदो
रहेछ ।

चित्त नै फेर्नु पर्दोरहेछ,

शील, समाधि र प्रज्ञा कण्ठ गरेर हुँदैन ।

ज्ञानको तालिम लिएर चित्त निर्मल गरेर,

ज्ञानी बन्नु नै पर्नेरहेछ ।

हामी अविद्यामा नै छौं,

कुसंस्कृति र संस्कार बोकी हिँडी,

म, मेरो, जेठो हुँमै अदिरहेका छौं ।

मिथ्यादृष्टिमा नै रमाइरहेका छौं ।

-●-

शुभ-कामना !

२५४१ श्रौं बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा

मानवमात्रको हित काल्याणार्थ आफूलाई
समर्पण गर्नुभएका भगवान् सिद्धार्थ गौतम बुद्धको
उपदेशद्वारा आजको तनावग्रस्त विश्वका
मानवहरूमा सुख, उन्नति एवं आपसी सद्भावना
बृद्धिका लागि हार्दिक मंगलमय कामना
व्यक्त गर्दछ ।

युवक बौद्धमण्डल, नेपाल

पोष्ट बक्स नं: ११६२ (Y.M.B.A. Nepal)

फोन- ५३६४९३ इटीटोल, ललितपुर

आनन्दभूमिको आजीवन प्राहकमा थप

१) अनगारिका सुमेधावती

धरान, ६ सिद्धार्थनगर, बुद्धिविहार (धरान)

२) सुश्री शमिला बज्राचार्य

कुपर्डोल १/१२५

पो. ब. नं. २२२७, काठमाडौं ।

३) सुवेदार रणबहादुर थापामगर

चपरहुट्टी गाउँ, बाङ्ड नं. १

शंकरनगर गा. वि. स.

मणिग्राम हुलाक, लमजुँदेही जिल्ला

लुम्बिनी अञ्चल ।

पुराना आजीवन प्राहकहरूबाट थप रकम
सहयोग प्राप्त

इन्द्रकुमारी शाक्य, बालाजू -

३००१-

तोर्थराज शाक्य, बालाजू -

२००१-

Merits, Criticism and Vision of SriLankan Buddhism

Bhikkhu Ananda of Nepal

YEAR-3

Buddhist and Pali University

In my commencement of writing this article, I would suggest that Buddhism cannot be categorised as "SRILANKA BUDDHISM" for it is unique in its sense of DHAMMA. "SRILANKA BUDDHISM" stresses that the historical, cultural and geographical influences which moulded its shape as 'SRILANKA BUDDHISM' Particular to only SriLanka. In this sense, Buddhism can be defined as 'SRILANKAN' same as Japanese-Buddhism, Korean-Buddhism, Chinese-Buddhism, Tibetan-Buddhism and so on. In the sense of DHAMMA, Buddhism is one and only, unchangeable, inestimable and Indistinguishable for the sole purpose of Buddhism whether in SriLanka or in the any part of the world, is to achieve supreme bliss of Nibbana complete free from suffering through the cultivation of psychological process. For this, Buddhism applies one and only path that is the path of purification (Ekayano ayam maggo visuddhiya). Hence it is baseless in the sense of achieving enlightenment, to be called as "SRILANKA BUODHISM".

It is true that Buddhism takes different facets due to influence of geographical, social, cultural and economical basis. In the 236 B. C. when Arahat Mahinda Mahathera brought Buddhism to SriLanka, for the first time, it was totally a 'strange' or a 'new' 'ISM' for Sri Lankans. But when Buddhism gradually took its root in SriLanka, its outer facet also began to change in forms due to the socio- economical backgrounds. In the 11th and 12th centuries, SriLanka had to face South Indian invasions like Chola, Pandu, Kerala-invasions which influenced in the fields of religio-cultural backgrounds. As consequence, Buddhism traditions took new facets mixing up with Hindu tradition. Today in most of the Rajamaha-viharas in SriLanka have Hindu- religious gods and Devatas and Hindu ways of offerings as a result of South Indian invasions.

The history of Buddhism clearly stresses that as time passed through ages, Buddhism took its different forms defined as various Yanas, Vadas, Nikayas. Southern and Northern due to the conflicts arose among the Buddhist Sangha-Community. Consequently, today, Buddhism is nominated as Mahayana Buddhism, Vajrayana Buddhism, Hinayana or Theravada Buddhism, Tantrayana Buddhism and so on. In the same way, during the Anuradha-

pura, period in SriLanka, there were 3 major sects known as Mahavihariks, Abhayagiri and Jetavana. It is said to have believed that Mahavihariks are of Theravada tradition. Abhayagiri of Mahayana and Jetavana was a later development, as a branch of Abhayagiri.

Not more than 600 years ago Buddhism completely lost its base in SriLanka during the Mahanuwara (kandy) period. Upasampada monks were totally conspicuous by absence to enliven Buddhism and only Samanera-monks were said to have remained. So Ven. Wili-wita Asarana Sarana Saranakara Maha Thera, who as a Samanera played a vital role to reestablish Buddhism in SriLanka. It is believed to have brought the Upasampada tradition (Higher-ordination) from Siyama or present Thailand to SriLanka by the same Theri Saranankara. Thus, Siyama Nikaya, one of the 3 major sects in SriLanka came into being. Later there were gradual development of other two sects called Amarapura and Ramanya which were brought to SriLanka from Myanmar or Burma. Thus, at present Sri-Lankan Buddhist Sangha is divided into 3 major sects (Nikayas). And each of them furthermore classified into several other sub-divisions. For instance, Siyama Nikaya has its sub-division like Asgiriya, Malawatte and Kotte chapters and so on. Amarapura Nikaya, its sub-sects like Dharmarakshita, saddhammawansika and Culawansika and so on. Ramanya Nipaya has its group like, Galduwa-group, Mitirigala-group and so on. So, when we take SriLankan Sangha community as a whole, we can have different sects, chapters and groups characterised in their one different principles. Thus, although, Buddhist Sangha, as a whole, belongs to the Theravada tradition, they are differed in their principles. Consequently, whenever there is a gathering of the 3 sects, we can have varied principles and characteristics, such as, in donning robes, holding rites and rituals. For instance, Siyama Nikayika monks are seen to be donned the robe without covering two shoulders. Ramanya and Amarapura Nikaya-monks, when don their robes cover both shoulders.

Siyama Nikayika monks are said to have belonged to high-caste family or "Govigamuva-family". So it is not permitted to low-caste people to enter the Siyam Order. Both Amarapura and Ramanya sect-monks have no caste-difference and all are allowed to enter to their orders. Siyam Nikayika monks hence, are believed to be superior to the other two. And wherever there is a religious meeting they are given the priority to perform the religious activities. Thus, among Buddhist monks, in SriLanka there are superior and inferior attitudes and division grown commonly among Buddhist monks. And so called Siyama-sect monks own Rajamahaviharas which are run and organised by Royal trusts during the time of kings in SriLanka. They own several acres of land which are divided to the closest families of the in-charge monk in the temple. Thus a royal property is enjoyed by a limited

group of people.

Unlike Siyam-sect monks, Amarapura and Ramanya-sect monks are advanced in their way of Buddhist traditions. They are engaged in meditation retreats in the forest hermitages. They live on begging alms, (pindapata) and practice true Buddhist way of monk life. Yet, some of them engage in propagation of Buddhism such as Buddhist missionary movements, holding dharma talks, seminars, lectures and so on. Sri Lanka has, today become a central place for Buddhist education for the rest world. The growing desire of Western people towards Buddhism is easily quenched by the facilitated Buddhist educational system in Sri Lanka. The Sri-Lankan government has provided Pirivenas Buddhist colleges, Universities and Institutions in order to give out Buddhist education systematically. At present in Sri Lanka, students from Nepal, India, Bangladesh, Taiwan, China, Korea, Vietnam, Indonesia, Malaysia and Cambodia are engaged in Buddhist studies. Nearly 100 countries monthly take and read Buddhist publications from the Kandy Buddhist publication society.

Thus, Sri Lankan Sangha community can be grouped into two categories:-

1. Aranyavasi (Forest-dwellers)
2. Gamavasi (Urban-dwellers)

In this case, Sri Lanka is performing a brilliant service for the rest of the Buddhist world. It has indeed, become a central venue for Buddhist Education.

It is inevitable, as science and technology has taken its brilliant advancement Buddhism has become more and more a demanded religion in the present world. Buddhism has become a vital need for those who are frustrated, depressed and suffered due to the growing tensions and restlessness among people as a result of overcommitments and robot-type-life-style. For this, Buddhism is a vital and vibrant answer for them. Yet, unlike in western countries, it has taken a different facet in Sri Lanka. As Sri Lanka is just being touched by the Western cultural influence Buddhists in Sri Lanka gradually, absenting their interest towards Buddhism. As society has become a money-centered, humanity is being demoted among people. Life has become more and more complicated and unrest. Most of the Buddhist people are poverty-stricken. Money is given the priority in any cases and places. People are ready to commit any sort of criminal acts, such as, murder, robbing, drug addiction, smuggling, prostitution. The rate of suicide is the highest in Sri Lanka comparing with the rest of the world. Today Sri Lanka faces severe blows from the never-ending-ethnic-crisis and down-fall of religio-cultural dignity in society due to lack of moral values specially among new generation. Human values are going down for ethical-scarcity, open economic system and cultural influence from the West.

Thus from a general survey of Sri Lanka Buddhism it is evident to have two facets being prevailed that a growing demand of interest in Buddhism from westerners and a gradual down fall of interests of new generation in Sri Lanka.

नेपालय् बुद्धधर्मया विकास

- बुद्धाचार्य शाक्य

नेपालय् प्राकृतिक लागा कामरूपीठनिसे काशिमर व गंगानदी अले बहापुत्रतक इनावनाच्वंगु खनेदु । प्राग्-ऐतिहासिकयागु उगु अवस्था व थोंया अवस्था गवव हिले धुँकल । थुकियात राजनैतिक चक्र व शासकतयगु स्वार्थकथं हिलावःगु धकाः धायेकु । ह्लापा प्राग्-ऐतिहासिक युग्य गन गन मनूतयगु दस्ति दु अन अन जुजुपि दहगु जुल । नेपाल धंगु याय् स्वनिगलजक जुल । स्वनिगल हे नेपालया नाम प्रव्यात जुसेलि विशाल राष्ट्रया दहव लागा नेपाल धकाः चलय् जुयावन । अथे हे नेपालया तपोभूमि, देवभूमि, भूस्वर्ग आदिया नाम ह्लापा सम्बोधन याइगु नं चलन दु । भारतय् समुद्र गुप्तया राज्य जुयाच्वंगु इलय् कामरूप व कर्तृपुरया दथुइ च्वंगु देशयात हे नेपाल धकाः धाइगु जुल ।

नेपालय् बुद्धधर्म दीपकर बुद्ध चलयाःगु कारण नेपालया बुद्धधर्म कल्पकल्पनिसे चलय् जुयावयाच्वंगु धकाः धाल । महावंशय् लंकायात ओज, वर घण्ड आदि धाइगु थे ह्लापा नेपालया स्वनिगलयात स्वयम्भु-पुराण, हिमवत्-खण्ड, व नेपालमहात्म्यय् सत्यवती, तपोभूमि, तपोबन व मुक्तिसोपान धकाः तक न धायेगु यानातल । दीपकर बुद्धया जन्म श्रीरम्भवतीनगरया छागु क्षत्रीया कुलय् जुल धाःसा वसपोलया अद्वजु सुदेव व मा सुमेधा धकाः धयातःगु दु । दोद्विद्वान्-पिनिगु धापूकथं श्रीरम्भवतीनगर थो मिहगःया बंगलादेशय् लानाच्वंगु जुल । थथे धायेवलय् स्वनिगल ह्लापा नाग-हुव जुयाच्वंगु इलया नं लखलछ द न्हाः हे बुद्धधर्मयागु व्यापक महत्त्व दुगु जुल । थ्वयानाम् स्वयम्भूनाप स्वानाच्वर्पि विषयवी, शिखी, विश्वभू, क्रकुच्छन्द, कनक

मुनि व काशयप बुद्धर्पि जुल । थ्वयालिपा गौतम बुद्ध जुल ।

मखुगु खं मल्हायेगु, सुयात स्यकेगु चित्त मयायेगु, व्यभिचारी मजुइगु, मद्यपान यानाः सुयात दुःख मवियेगु, थःत थम्ह शुद्ध भावनां बोध यायेगु, कर्पनिगु गुण नं बस्तु खुयाः, लाकाः, लगानाः, दायाः व ह्ययेकाः मकायेगु जीवन आचरण आदि बुद्धपिनिगु इलनिसे दुगु जुल गुकियात गृहस्थ बौद्धधर्म धकाः धायेगु यात । थ्व हे इवलय् मनुखं मनूनाप करणा, मैत्री, उपकारं व सेवाया भावनां व्यवहार यायेगु नं बुद्धधर्मं हे स्यनातःगु जुल ।

ऋद्धि सकलसित माःगु, धर्म सकलया चित्त, मृतु व ज्याय् दयेमाःगु चर्यागुनया निति माःगु, मैत्री शान्तियायेत माःगु, जीवनय शमाशाम यानातयेगु निति पुण्य माःगु, कुसंगत व कुवानि तोतेत ज्ञान माःगु, थःत थम्ह तरय् यायेत प्रज्ञा, उपाय व समाधि माःगु दक्ष व्रकार-यागु गुण, लाभ, पुण्ययात मुकाच्वनेगु निति बुद्धिबल अर्थात् बोधिया वल माःगु व शिक्षा व भिगु विचारं दान यायेमाःगु बुद्धधर्मालम्बीपिनिगु आदिनिसेयागु चरित्र जुल गुकियात बोद्धमार्गीपिनिगु भद्रचरिय धकाः धाइगु जुल । अथे हे कर्मयात परिशद्ध यायेमाःगु, व्येशयात पाचुक न्हंकाच्छवयेमाःगु, न्हागुकथंया मार व पंगलः-यात न द्वाँद्व हे तंकावनेमाःगु धंगु विश्वास बोद्धमार्गी-पिनिगु जुल ।

बुद्धयात मानय् यायेगु हे कुशल धर्मयात मानय् यायेगु व कुशल चित्त, वाक्य व ज्याया निति माःगु धकाः थुइके माःगु जुल । थ्वहे हेतुयात कयाः नेपालय्

तथागत दीपकर बुद्ध्या इलंनिसे बुद्धधर्मया अनुयायीत
दुगु जुल । द्वःपिनिगु नामं पाप यायेगु, थम्हं यानागु
पाप द्वःपिसं नाश याइ व द्वःपिसं हे शबूत लयानाछवया:
थःगु स्वार्थयात पूर्वकी धंगु बुद्धधर्मयात अःखतं सिमा
गयेकेगु जक जुइ छायधाःमां पाप मयाइम्हसित अर्थात्
मखुगु, मभिगु कर्म याइमखुम्हसित धर्म लाइ, दान व
उपकारया नापं फुगुचाःगुकथं निस्वार्थ सेवा याइम्हसित
पुण्य लाइ, थःगु निंति थम्हं हे पुण्यकर्म यानाः थःत
थम्हं तरय् याइम्हसित गुगु नं प्रकारया दोष लाइमखु,
मरणंलिपा थःत स्वर्गनुभूति दइ धंगु बुद्धधर्मया मूलगु
खें जुल । कपिंत स्थंका: थः भिकेगु गुम्हसिनं स्वइ वंत
धर्म गुबलें लाइमखु अथेहे मरणंलिपा नर्कभोग याइ धंगु
नं बुद्धधर्मया सनातन खें जुल ।

नेपालय् बुद्धधर्मया विकास आदिनिसे थ्वहे
प्रकारं जुयावयाच्वंगु व लिपा नं थ्वहे कथं विकसित
जुयावनेमाःगु जुयाच्वन । बुद्धधर्म धंगु व्यभिचार, बेइ-
मानी, अहंकार व विश्वादघातया विरुद्ध्य् आदियुगनिसे
दयावयाच्वंगु व बुद्धधर्मयात तोताः थी थी द्वःपिनिगु
नामं पाप यानाः थःजक ज्यूसा संसार ज्यू धंगु भावना-
कथंया अनेक धर्म लिपा दयावल । थुतिजक मखु कि
गनं पुरुषप्रधान व गनं स्त्रीप्रधानया धर्म नं दयावल ।
थ्वहे कथं द्वःपिं मदुसा थःपिं गनं दइ धंगु विश्वासयात
तक नं व्वलकाहयाच्वन । गुगु धर्मयात मानवसमाजया
विकास व वैज्ञानिकताया इवलय् दुवालास्वत धाःसा
झूठ धंगु साविततक नं जुयावयाच्वंगु दु ।

निहितवादीत्यसं बुद्धधर्मयात व्वःथलेगु अनेक
ज्यातक नं यानाच्वंगु दु । गौतम बुद्ध्यागु जन्म न्हावः
अहंकार, अन्धविश्वास व निध्याचारयागु यक्ष संस्कार

पिहां वःगु जुल । मनुखं मनूयात स्यंकेगु जक मखु द्वः
खुसियाये धकाः मनूततक नं बलि वियेगु यानाहल । थ्व
हे चलनया विरोध्य् गौतम बुद्ध बुद्धत्व प्राप्त यात
धाःसा अहिसां धर्म रक्षा जुइ धंगु जान संसारयात
बिल । अहिसा, शान्ति, मैत्री करुणा व एकताया भावना
गौतम बुद्धं संसारयात बिल । आदिनिसे चलय् जुया-
वयाच्वंगु बुद्धधर्मया इवलय् गौतम बुद्ध्यागु इलय् हाकनं
न्हूगु चेतना वियेगु कथं धर्मोपदेश वियेगु यात गुकि
यानाः आदिनिसे चलय् जुयावयाच्वंगु बुद्धधर्म न्हूगु
जन्मकथं दयापक यायेगु ज्या जुल । थुकि बाँलाक सीढु
कि बुद्धधर्म न्हनी थें च्वंगु इलय् हाकनं बुद्धिं जन्म
जुयाः संसारयागु कल्पाण, उपकार व सेवाया भावना
व्वलकेगु ज्या याइ ।

मानवसमाजय् कुशल धर्मया विकासया निंति
बुद्धधर्म जूगु कारणं कुशल हृदय दुर्पि मनूतय्गु नुगलय्
बुद्धिसं वास याइ । बुद्धधर्मया सनातन थ्वहे जुल ।
थुगु सनातनकथं बुद्धधर्म गुलि पवित्रगु जुल धकाः
सकसिनं सीकाः थुइकाः वाय् वा:चायेकाः स्वयेकु । भिगु
जक मुकेगु व मभिगु दक्ष वांश्वयेगु बुद्धधर्मयागु परं-
परा जूगुया कारणं बुद्धधर्म न्हावले थन्हावानाच्वन । थः
ज्यूसा सकले ज्यू धंगु भावना दुर्पिसं बुद्ध व बुद्धधर्मयागु
छ्वाःपालं पुयाः थःगुहे स्वार्थकथं जुयावयाच्वंपिसं नं
बुद्धयात मुलय् तयाः गःकियेगु स्वयाच्वन ।

गुगु नं कथंया क्लेश व दोष मदुगु आचरणया
निंति हे बुद्धधर्मयागु महत्व दुगु कारणं बुद्धधर्म संसारय्
विकसित जुइ फर । नेपालय् बुद्धधर्मया विकास नं थ्वहे
कथं जुयावयाच्वन ।

आनन्दभूमि लय्पौया ग्राहक जुयादिसँ !

ग्राहक लहापं- दैखिया ६०।-, आजीवनया १०००।-, छगूया ६।- तका जक :

बुद्धत्वया निंति भविष्यवाणी

- धर्मरत्न शावप 'त्रिशूली'

(१३) प्रियदर्शी बुद्ध-

वयांलिपा ज्ञिच्यासः कल्प वित्य ज्वीधुकाः छगू है कल्पय प्रियदर्शी, अर्थदर्शी व धर्मदर्शी स्वम्ह बुद्ध जुल । प्रियदर्शी बुद्धया नं स्वंगू शिष्यसमेलन जुल । वसपोल बुद्धया अनोमा नांगु नगर, सुदिन्न नांहू जुजु अबू, चन्दा नांहू मां । पालित व सर्वदर्शी निहा अग्रशावक, सोमित नांहू उपस्थापक । सुजाता व धर्मदिन्ना निहा अग्रशाविका । पियंगुवृक्ष बोधिवृक्ष । चय्कुहाकःगु शरीर व छवीदोदै आयु ।

उगु समय् बोधिसत्त्व काशयप ब्राह्मणदा कुलय उत्पन्न जुयाः ल्याय्हचाकलय् हे स्वंगू देवय नं पारज्ञत जुयाः बुद्धया उपदेश न्यनाः ज्ञिगू खर्व धन खर्चयानाः विहार द्येकाः विशरणसहित शील ग्रहण यात । उलबय वसपोल बुद्ध धंभिज्यात, 'ज्ञिच्यासःगू कल्प पुलावनेव छ बुद्ध ज्वी ।'

(१४) अर्थदर्शी बुद्ध

वयांलिपा अर्थदर्शी नांहू बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया नं स्वंगू शिष्यसमेलन जुल । उह्य बुद्धया सोमित नांगु शहर, सागर नांहू जुजु अबू, सुवर्णना नांहू मां । शान्त तथा उपशान्त निम्ह अग्रशावक, अभय नांहू उपस्थापक । धर्मा व सुधर्मा निहा अग्रशाविका, चम्पकवृक्ष बोधिवृक्ष । चय्कुहाकःगु शरीर व छगू लाख वर्ष आयु ।

उगु समय् बोधिसत्त्व सुशीम नांम्ह महान् ऋद्धिवान्म्ह तपस जुयाः व देवलोकं मन्दार पुण्यागु

छव हयाः बुद्धया पूजा यात । उबलय वसपोल बुद्ध धंभिज्यात, 'छ बुद्ध ज्वी ।'

(१५) धर्मदर्शी बुद्ध

वयांलिपा धर्मदर्शी नांहू बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया नं स्वंगू शिष्यसमेलन जुल । वसपोल बुद्धया सरण नांगु नगर, सरण नांहू जुजु अबू, सुनन्दा नांहू मां । पद्य व फुस्सदेव निम्ह अग्रशावक, सुनेत्र नांहू उपस्थापक । लेमा व सर्वनामा निम्ह अग्रशाविका । रक्त कुवकर नांगु तिमा बोधिवृक्ष । उगु तिमा-यात बिम्बिज्ञाल धकाः नं धाः । चय्कुहाकःगु शरीर व छगू लाख वर्ष आयु ।

उगु समय् बोधिसत्त्व देवराल इन्द्र जुयाच्चंगु खः । व दिव्यगन्ध, पुष्पतका दिव्य वाच्य बुद्धयात पूजा यात । बुद्ध धंभिज्यात 'छ बुद्ध ज्वी ।'

(१६) सिद्धार्थ बुद्ध

थुगुकर्तं खीप्यंगु कल्प ह्रापा छगू कल्पय सिद्धार्थ नांहू छम्ह जक बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया नं स्वंगू शिष्यसमेलन जुल । वसपोल बुद्धया नगरया नां वेभार, जयसेन नांहू जुजु अबू, सुकस्ता नांम्ह मां । सम्बहुल व सुभित्र निम्ह अग्रशावक, रेवन नांम्ह उपस्थापक । सीबली व सुरामा निम्ह अग्रशाविका । कणिकार-वृक्ष बोधिवृक्ष । खीकुहाकःगु शरीर व छगूलाख दै आयु ।

उगु समय् बोधिसत्त्व उग्र तेजम्ह, सिद्धि प्राप्त-स्त्र मञ्जूल नांम्ह तापस जुयाच्चंगु खः । व महाजम्बु (जमुना) वृक्षया फल हयाः बुद्धयात पूजा यात ।

सिद्धार्थ बुद्ध उगु कल सेवन यानाः बोधिसत्त्वयात् धै-
विजयात् ‘रवीनिगू कलपलिपा छ बुद्ध ज्वी’।

(१७) तिथ्य बुद्ध-

थुगु कल्पं रवीनिगू कल्प न्हापा छगू कल्पय् तिथ्य
व फुस्स निम्ह बुद्ध उत्पन्न जुन । वसपोल तिथ्य बुद्धया
क्षेम नांगु नगर, जरसन्ध नांम्ह क्षत्रीय अबु, पदा नांम्ह
मां । बट्टनदेव व उदय निम्ह अग्रथावक, सम्मव नांम्ह
उपस्थापक । फुस्सा व सुदत्ता निम्ह अग्रथाविका । असन
वृक्ष बोधिवृक्ष । ख्वीकुहाकःगु शरीर व छगूलाख दे
आयु ।

उगु समय् बोधिसत्त्व महान् ऐश्वर्यशाली महा
यशश्वी सुजात क्षत्रीय जुयाः जन्म जुल । व ऋषि नियम
अनुसार प्रवृजित जुयाः ऋद्धि प्राप्त यात । बुद्ध उत्पन्न
जूगु खौ न्यनाः दिव्यमन्दार पुष्प व पारिजात पुष्पं प्रंगू
प्रकारया परिषद्या विच्य् विज्याताच्चंम्ह बुद्धयात् पूजा
यात । उम्ह शास्त्रां नं धैविजयात् – ‘रवीनिगू कलपलिपा
छ बुद्ध ज्वी’ ।

(१८) फुस्स बुद्ध-

वयांलिपा फुस्स नांम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल । वस-
पोलया नं स्वंगू शिष्यसम्मेलन जुल । वसपोल बुद्धया
काशी नांगु नगर, लघ्सेन जुजु अबु, सिरिमा नांम्ह मां ।
सुरविखत व धम्मसेन निम्ह अग्रथावक, समिय नांम्ह
उपस्थापक । चाला व उपचाला निम्ह अग्रथाविका ।
अस्वःमा बोधिवृक्ष । न्ययच्याकुहाकःगु शरीर व रवीदो
दे आयु ।

उगु समय् बोधिसत्त्व विजितावी नांम्ह
क्षत्रीय जुजु खः । व खःगु महान् राज्य त्याग यानाः
बुद्धयाथ्य प्रवृजित जुयाः स्वंगू पिटक सयेकाः जन-
समूहयात् धर्मोपदेश यानाः सदाचार तथा शीलवारमिता

पुरय्याइगु । फुस्स बुद्ध नं वैगु वारय् धये हे भविष्य-
वाणी यानाविजयात् – ‘छ बुद्ध ज्वी’ ।

(१९) विपस्सी बुद्ध-

थुगु कल्पं रवीनिगू कल्प ह्लापा भगवान् विपस्सी
बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया नं स्वंगू शिष्यसम्मेलन
जुल । वसपोलया बन्धुमति नार, बन्धुमान नांम्ह जुजु
अबु, बन्धुमती नांम्ह मां । खण्ड व तिथ्य निम्ह धय-
थावक, धयोक नांम्ह उपस्थापक । चन्द्रा व चन्द्रमिता
निम्ह अग्रथाविका । पाटलिवृक्ष बोधिवृक्ष । चय्कुहाकःगु
शरीर व चय्दो दे आयु ।

उगु समय् बोधिसत्त्व तस्सकं ऋद्धिनान् महा-
प्रतापी अतुल नांम्ह नागराजा खः । व सप्तरत्न थूना-
तःगु लूयागु सिहातन विपस्सी बुद्धयात् प्रदान यात ।
वसपोल बुद्ध नं भविष्यवाणी यानाविजयात् – ‘आवंतिसे
रवीनिगू कलपलिपा छ बुद्ध ज्वी’ ।

(२०) शिखी बुद्ध-

थुगु कल्पं स्वीठगू कल्प ह्लापा शिखी व विश्वभू
निम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल । शिखी बुद्धया नं स्वंगू शिथ्य
सम्मेलन जुल । वसपोलया अरुणवती नगर, अरुण नांम्ह
क्षत्रीय अबु, प्रभावती नांम्ह मां । अभिभू व सम्भव निम्ह
अग्रथावक । क्षेमज्ञार नांम्ह उपस्थापक । मखिला व पडुमा
निम्ह अग्रथाविका । पुण्डरीकवृक्ष बोधिवृक्ष । स्वीन्हय्कु
हाकःगु शरीर व स्वीन्हय्दो दे आयु । वसपोलया शरीर-
या प्रभा स्वंगू योजनतक फैलय्जुयाच्चनीगु ।

उगु समय् बोधिसत्त्व अरिन्दम नांम्ह जुजु
खः । व बुद्धसहित भिक्षुसंघपित्त वीवर, भोजन व महा-
दान दियाः सप्तरत्न छायपातःगु गजरत्न दियाः हातं
गजरत्नया पलेशा उलि हे मूवंगू कण्ठय बस्तुत बिल ।
वसपोल बुद्ध नं धैविजयात् – ‘थुगु कल्पं स्वीठगू कल्प
पुनावनेवं छ बुद्ध ज्वी’ ।

(२१) विश्वभू बुद्ध-

वयांलिपा विश्वभू नांम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया न स्वंग शिष्यसम्मेलन जुल । वलपोलया ग्रनुपम नांगु नगर, सुप्रतीत नांम्ह जुजु अबु, यशोवती नांम्ह मां । सोण व उत्तर निम्ह अप्रथावक, उपशान्त नांम्ह उपस्थापक । दामा व सुमाला निम्ह अप्रथाविका । शाल वृक्ष बोधिवृक्ष । खीकुहाकःगु शरीर तथा खोदो दें आयु ।

उगु समयय बोधिसत्त्व सुदर्शन नांम्ह जुजु खः । वं बुद्धसहित भिक्षुसंघपिन्त चीवर व भोजन दान यानाः वसपोलयाथाय् प्रवृत्तित जुल । विसद गुण व सदाचारं युक्तम्ह जुल । बुद्धरत्नय वया अपार अद्भु दु । वसपोल बुद्धं न धैविज्यात—‘थुगु कल्पं स्वीछगू कल्पं पुलेवं छ बुद्ध ज्वी’ ।

(२२) क्रकुचछन्द बुद्ध-

वयांलिपा थुगु भद्रकल्पय क्रकुचछन्द, कोणागमन (कनकमुनि), काश्यप व गौतम बुद्ध, थुपि प्यम्ह बुद्ध उत्पन्न जुल । क्रकुचछन्द बुद्धया छगूहे जक शिष्यसम्मेलन जुल । वसपोलया खेम नांगु नगर, अग्निदत्त नांम्ह ब्राह्मण अबु, विशाखा नांम्ह मां । विधुर व सञ्जीव निम्ह अप्रथावक, बुधिज नांम्ह उपस्थापक । सामा व चम्पका निम्ह अप्रथाविका । महानूशिरीमवृक्ष बोधिवृक्ष । पीप्यकुहाकःगु शरीर व पीदो दें आयु ।

उगु समयय बोधिसत्त्व खेम नांम्ह जुजु खः । वं बुद्धसहित भिक्षुसंघपिन्त पात्र चीवरसहित भोजन तथा अञ्जन आदि वासःत प्रदान यात, हानं बुद्धया धर्मपदेश न्यनाः प्रवृज्या ग्रहण यात । वसपोल बुद्धं न धैविज्यात—‘छ बुद्ध ज्वी’ ।

(२३) कोणागमन (कनकमुनि) बुद्ध

वयांलिपा कोणागमन बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया न छगूजक शिष्यसम्मेलन जुल । वसपोलया सोमवती नांगु नगर, यज्ञदत्त नांम्ह ब्राह्मण अबु, उत्तरा नांहा मां । भीषस व उत्तर निहू अप्रथावक, स्वस्तिज नांहा उपस्थापक । सुभद्रा व उत्तरा अप्रथाविका । उद्धम्वरवृक्ष बोधिवृक्ष । स्वीकुहाकःगु शरीर व स्वीदो दें आयु ।

उगु समयय बोधिसत्त्व पर्वत नांहा जुजु खः । वं अमात्यपिसहित बुद्धया थाय वनाः धर्मोपदेश न्यन अले बुद्धसहित भिक्षुसंघपिन्त निमन्त्रण यानाः प्रतूर्ण, चीनवस्त्र, रेसम, कम्बल, बुकूल व स्वर्णवस्त्रसहित भोजन प्रदान यानाः सास्तायाथाय् प्रवृज्या ग्रहण यात । वसपोलं न धैविज्यात—‘छ बुद्ध ज्वी’ ।

(२४) काश्यप बुद्ध

वयांलिपा लोकय काश्यप नांहा बुद्ध उत्पन्न जुल । वसपोलया न छगूजक शिष्यसम्मेलन जुल । जन्म नगर वाराणसी, ब्रह्मदत्त नांहा ब्राह्मण अबु, धनवती नांहा मां । तिस्त व भारद्वाज निहू अप्रथावक, सर्वमित्र नांहा उपस्थापक । अनुला व उखेला निहू अप्रथाविका, न्यग्रोधवृक्ष बोधिवृक्ष, न्यीकुहाकःगु शरीर व न्यीदो दें आयु ।

उगु समयय बोधिसत्त्व स्वंग वेदं पारंगतह्य ज्योतिपाल नांहा ब्राह्मण युवक खः । वया घटिकार नांहा छहा कुहाः मित्र दु । थः मित्रनार्प बुद्धयाथाय् वनाः उपदेश न्यनाः भिक्षु जुल । प्रयत्नशील जुयाः प्यांगुलि विटक सयेकल अलय शारीरिक कर्तव्य पुरा यानाः बुद्धधर्मया निमित्त तिसा थे हे जुल । काश्यप बुद्धं न वइत धैविज्यात—‘छ बुद्ध ज्वी’ ।

परन्तु वसपोल बुद्धिनिगु समय जी थुहा
बोधिसत्त्वं केवल बुद्धया दर्शनमात्र यानाः बुद्धत्वया
प्रार्थना याःगु मदुगुलि भविष्यत्वाणीया कारण हे मदुगु
जुल ।

(२५) गौतम बुद्ध

थुगु लोकय् काशय बुद्धिनिपा गौतम बुद्ध बाहेक
मेंषि छहा हे बुद्ध उत्पन्न जूगु मदु । वसपोल गौतम बुद्ध
स्वंगु असंख्य व छगु लाख कल्पतक पारमिता पूर्ण पूर्ण
यानाः अन्तिम जन्मय वसपोल गौतम बुद्ध धायेका:
उत्पन्न जुल । वसपोल थथे पारमिता पूर्ण यायेया निति
जन्म कथाबिज्याःगु अपाय्हाकःगु समय आवागमन
याःसां अबीचिनरक तथा लोकान्तरय् (प्रेत जुयाः)
उत्पन्न जुयाबिमव्याः । दुर्गतिइ चंसां विचीधिकःपि
जीव जुयाः जन्म मजू । बोधिसत्त्व धइषि थुगुरूपं
निज्ञामवृक्ष, अधिषियासा, कालकठिज थे जाःगु
योनिइ नं जन्म ज्वीमाःगु । मनुष्य जन्मय नं जन्मान्ध,
जन्मवधिर, पाकः व मिसा जुयाः जन्म काइमखु । नपु-
सक नं ज्वीमखु । उक्त पञ्चमहापापं मुक्त जुइ । मिथ्या
धारणा धकाः कर्म व कर्मफलयात विश्वास मयाइहा नं
ज्वीमखु, स्वर्गंय जन्म जूसां असंज्ञी जुयाः उत्पन्न ज्वी-
मखु । सुदावास देवलोकय् जन्म ज्वीगु कारण ज्वीमखु ।
पारमिता पूर्ण याये मछिगु अरूप ब्रह्मलोकय् नं जन्म ज्वी
मखु । सदानं नैक्रम्यपाखे स्वच्छगु चित्तं पारमिता पूर्ण
यानाः विचरण याइ । थुगुरूपय वसपोलं पारमिता पुरय्
यानाः अन्तिम जन्मय कपिलवस्तु नगरय शुद्धोदन जुजु-
या काय जुयाः महामायादेवीया गर्भय जन्म जुया-
बिज्यात । उपतिस्स व कोलित निहु वसपोलया अग्र-

श्रावक, आनन्द उपस्थापक, लेमा व उत्पलवर्जा निम्न
अग्रशाविका । बंगलसिमा बोधिवृक्ष । चय्वं आय पूर्ण
जुइवं वसपोल महापरिनिर्वाण जुयाबिज्यात ।

थुगुरूपं वसपोलं धायाहा यानाबिज्याःगु पालि
बाहमय रद हा बुद्धया नामावलीस २४ हा बुद्धिनिपं
गौतम बुद्धया निम्न भविष्यत्वाणी यानातःगुलि वसपोल
भविष्यकारप्राप्तह्य धाःगु खः ।

थुगुरूपं २८ हा बुद्धिनिगु नां मध्यय दीपङ्कुरं
ह्यापायापि स्वम्ह बुद्ध तोताः बाकी २५ मह बुद्धिनिप बुद्ध
जुयाबिज्याःगु बोधिवृक्ष १६ ता प्रकारयागु दु, व खः-
१) बंगलसिमा, २) शालवृक्ष, ३) नागवृक्ष, ४) अर्जुन-
वृक्ष, ६) सोणवृक्ष, ६) महासोणवृक्ष, ७) कण्डम्बवृक्ष,
८) महावेणुवृक्ष, ९) पियंगुवृक्ष, १०) वस्पकवृक्ष, ११)
रक्तकुबरकवृक्ष (विस्तिजाल), १२) कणिकारवृक्ष. १३)
असनवृक्ष, १४) घम्बःमा, १५) पाटलीवृक्ष १६) पुण्ड-
रीकवृक्ष, १७) शिरीसवृक्ष, १८) उडुम्बरवृक्ष, १९)
न्यग्रोधवृक्ष । बुद्ध जूम्ह बोधिसत्त्वया जातिकथं सोसा
क्षत्रीय कुल २२ मह व ब्राह्मणकुलं स्वम्ह । थुकी मध्यय
राजकुलं जक १४ मह दुगु जुल ।

वथे हे भविष्यत्वाणी प्राप्त यानाबिज्याःम्ह गौतम
बोधिसत्त्वया अवस्था थथे खः- इन्द्र जुयाच्चंबलय् १,
चक्रवर्ती जुजु जुयाच्चंबलय् २, जुजु जुयाच्चंबलय् ३,
ऋषि व तापस जुयाच्चंबलय् ३, लटिल नागरिक जुया-
च्चंबलय् १, यक्ष सेनापति जुयाच्चंबलय् १, नागराजा
जुयाच्चंबलय् २, ब्राह्मण जुयाच्चंबलय् ७, क्षत्रीय
जुयाच्चंबलय् १, सिंह जुयाच्चंबलय् १ । थुकथं २४ मह
बुद्धयाके भविष्यत्वाणी प्राप्त यानाबिज्याःगु जुल ।

भिकाः द्वन्ने

‘आनन्दभूमि’ दै २४, र्थ्याः द या द्यवः ल्या २ स दाता मय जु मोतिलानी ताम्राकार जुइ-
माःआय ‘..... तुलाघर’ जूवंगुलि द्वंगु भिकाच्चना ।

विधुर महाजातक

(जुजुयात विन्तियाःगु)

- भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर

विधुर महामन्त्री थः काय्, कलाः, थःथिति, पासामाइपिन्त उपदेश ग्रन्थासन यानाच्चर्वेद्वं हे स्वन्ह वितय् जुयाच्चन् । थुगुप्रकारं स्वन्ह वितय् जुयाच्चतेधुकूगु सीकाः सुथः ह्लापां सोत्तुयाः उत्तमगु आहार भोजन-यानाः जुजुयात विन्ति यथे धुंकाऽजक कच्चवायन माणवकनाप वने धकाः मतिइ तयाः थः परिवारपिसं चाहु-येकाः दरबारय् द्वाहां वनाः जुजुया दर्शन यानाः ह्लाः निष्पां विन्तियानाः ‘अत्यन्त भाग्यवान्, गुणवान् जुयाबिज्याःम्ह, मालिक जुयाबिज्याःम्ह सो महाराजाधिराज! जिग्राः थवें हे कच्चवायन माणवकं सःता यंकूथाय् वने-माःम्ह जुल । जिमि काय्, कलाःपिनि लागि छलपोलयात विन्ति यायेगु अवसर वियाबिज्याहुं । महाराज ! धर्मसभा न्यायालयस छलपोलया व माणवकपिनि विच्चय् छुं प्रश्न उथय् जुयाच्चेगु घरिइ जि व जुजुया गुलित द्वै ध सम्बन्ध दुले धकाः छलपोलयाके माणवकपिसं न्यन धाःसा जि जुजुयागु ख्वापायात वास्ता भतसे, आदर सन्मान मयासे सत्यगु ख्यातजक न्हानेतयाः न्याय निसाफ याइम्ह छलपोलया हे दाससम्म खः धइगु विचारं छलपोलयात द्रेष यायेधुंगु गतियातजक जि खंकाच्चना । अथ गतियात तीताः मेगु जि जुजुया उपरय् गुंगुहे अपराध यानागु मडु । गुम्ह पुरुषं पृथिवृ चुलयाः देवय् व चुलयाः दःगु पृथ्वीहे व पुरुषयात आधार जूवनी थेतुं भालिक जुयाबिज्याःम्ह जुजुयात झीसं मखुगु मतिइ तयेलाइ वहे जुजु झीगु शरण वनेगु आधार कायेथाय् जूवनी । अथे जूगुलि मखुगु मतिइ

तयेलाःपि झीगु दोषरात थमा यानाबिज्याइम् जूगुलि यानाः जि निर्वेष जुयाः कच्चवायन माणवकनाप वनेवं जिगु छेँ व बाकी जुयाच्चर्विं जिमि काय्, कलाःपिनिगु दोष स्वीकार यानामविज्यासे जिमिगु सच्छिं व छम्ह जुजुपिसं धर्मनुसारं करुणापूर्वकं बक्स वियाबिज्याःगु प्रासाद-दरबार व उकी च्वंगु अनेक सरसामान सुख-सुविधासहित परिवारपि आपालं दुगु जुयाच्चन् । उत्त सुखसुविधात न मेर्यि सुं छम्हस्यां न स्थंके मविसे, जि थन दुबलय् थेतुं जिमि काय्, कलाःपिन्त न गृहस्थितय् गु छेँ वै सुखसुविधायात बोलाक सुरक्षा यानात्वेबिज्याहुं महाराज’ धकाः विन्ति चह्ययाःगु जुयाच्चन् ।

व खें न्यनाः महाराजाधिराजं ‘पृथ्वी समानं खवातुगु प्रजा दुम्ह महामन्त्रीजु, आः कच्चवायन माणवक-नाप छःपि वनो धंगु जिगु ह्लायपनं न्यने मयः । छगु उपाय यानाः महामन्त्रीनाप वने अवयेकेगु छगु उपाय यानाबिज्याहुं । व कच्चवायने मानशक्यात आकां-झाकां सुनानं मसोक दरबारया दुने सःतके विया; सुनानं स्याकेबिया: मवयेका छोयावी । जितः तोताः छःपि महामन्त्री छाय् वनेत्यनागु ?’ धकाः आज्ञा जुयाबिज्याः-बलय् अत्यन्त महानगु प्रजावान्म्ह विधुर महामन्त्री ‘भो महाराज ! अथ छलपोलयागु उपाय जिगु उपरय् तःधंगु करुणा तयाः उपदेश वियाबिज्याःसांतवि श्व कल्पना सत्पुरुषपिनिगु जिगु ज्या मखु थुकि यानाः झीगु कीति अभिवृद्धि जवीगु सम्भव न मडु । थथिज्याःगु अकुशल कल्पनायात तीताः हित उपकार जवीगु कल्पना

यानाविज्ञाहुँ । सकल सत्त्वप्राणिपि सकले बुरा मज्जीपि-
सिना मवनीपि सुं दुगु मखु । उगु प्रकारं कपिन्त स्याना-
छोयेगु अकुसलगु ज्या याना: सिनावने मालेव नरकय-
जन्म जूबने माली । उकिया निंति मेपिन्त स्यानाछोये
धइगु अत्यन्त नीचगु ज्या जुयाच्चवन । सत्पुरुषविनिगु
कल्पना मखुगृलि वहत अथेयाना: स्यानाछोयेगु योग्य
मजू । महाराज ! छलपोलं जितः कच्चायन माणवक-
यात वियाछोइविज्ञयत धकाः जिके भतिचा है द्वे वभाव
मदु । जितः व माणवकं वो छूसां, मिइजक पनाः स्याना-
छोसांतवि जि सहन यानाच्चवने योग्य जू । उकिया
निंति जि व माणवकनाप वनेत्यना । महाराज ! जितः
वनेत आज्ञा वियाविज्ञायेमाल ॥” थुलि धयाः विन्ति-
याये सिध्येकाः जुज्यात वन्दना याना: महारानी, सखि,
सेविकार्पि, युवराज, मंयापि, मन्त्री, सेनापति आदि
परिषद्वित नं उपदेश वियाः दरवारं प्याहां वंगु जुल ।

वसपोल जुज्या महारानी, सखि, दासदासीत
इत्यादिपि थःत थम्हं धैर्य यानाच्चवने मफया: सपः पयना:
थःथःगु छातिइ दादां अत्यन्त चिन्तित ज्याः विखां
विलाप याना: महामन्त्रीया ल्यूल्यू दरवारं प्याहां वल ।
नगरवासी जनतार्पि नं, “जिमि बौ समान जुयाविज्ञाःऽहं
महामन्त्री आः कच्चायन माणवकनाप विज्ञाइगु जुल,
दर्शन यावने माल” धकाः महामन्त्रीया न्हाने वयाः
खया: छवाखेरं भुवन । विधुर महामन्त्रीं नगरवासीर्पि
खया: थःगु छवाखेरं भुवयाच्चवंगु खनाः “छिपि थये
जिथाय वयाः विलाप यानाच्चवनेमते । चित ऋतु व

आहारं यानाः उत्पन्न जुयावद्वचंगु सकल वस्तुत ध्यावकं
संस्कारधर्म खः । थुपि वस्तुत ध्यावकं विधर जुयाच्च-
नीगु सम्भव दुगु मखु । थव शरीर, धनदौलत धाको है
विनाश जुयावनाच्चवनीगु खः । थुकियात थःथःगु प्रजा
बुद्धि बालाक खंकाः, सीकाः, श्वीकाः संयम ज्याः दान
बीगु शील पालना यायेगु इत्यादि कुशलकर्मयातजक
अप्रमादि ज्याः यानावेगु सो ॥” थुजोगु उपदेश बी-
धुकाः थःगु दरवारपाखे सोयाः विधुर महामन्त्री
विज्ञाःगु जुल ।

उगु समयस तःधिकःऽहं काय धम्यपाल थः
किजापिसं चाहुयेकाः अनन्त गुण दुम्ह थः बौयात ले
सोवने धकाः मतिइ तयाः वयाच्चवंबलय छेया लुखाया
पिनेसं हे नापलात । महामन्त्री कायपिन्त खनेवं थगु
मन चीमफया: मिखाय जायेक ख्ववि तयाः कायपिन्त
घयपुयाः छेय द्वाहां विज्ञात । विधुर महामन्त्रीया
कायपि दोछिम्ह, म्हायपि दोछिम्ह, कलाःपि दोछिम्ह
व सखि जुया: चाकरी याइपि न्हेतःम्ह दुगु जुयाच्चवन ।
मेमेपि नं दासदासीत, तिपाहीत, थःथिति इस्तमित्रपि,
वन्धु वाच्चवत नं यवच दुगु जुयाच्चवन । इपि जहान परि-
वारपि छपुवः ज्याः युग्धर पर्वतया चवय् वाफय् वइ-
बलय् स्वांसा तिमा यातांप्यातां संथें सनाः विन्तियानाः
थःथःगु छचनय दिकाः छगु पाखं हे विलाप याना:
“जिमि अनन्त गुण वयाविज्ञाकऽहं मालिकं जिमित थन
तोताः छु कारणं थनं विज्ञायेत्यंगु थे” धकाः पाधां
विलाप यानाहल ।

आनन्दभूमिया इनाप

‘आनन्दभूमि’ लयपौयात वुथधर्मसम्बन्धी च्वसुत व बौद्धगतिविधि छवयाहयाः गवाहालि
यानादिसँ । च्वसु छवयाहयेवलय छखेजक च्वयातःगु छवयाहयादीत इनाप याना । लिसें फोटोकपी
यानातःगु छवयाहयामदीत नं इनाप याना ।

- आनन्दभूमि

श्रीष्ट गांधीजिय

(नेपालीभाषा)

बुद्धपूजा

२०५३ चंत्र १०, काठमाडौं-

आनन्दकुटीविहारमा प्रत्येक पूर्णिमाका दिन हुंदे पाएको बुद्धपूजा कार्यक्रमग्रन्थगत यहाँका जेठ मिथु अनिरुद्ध महास्थविरसमक्ष शीलप्रार्थना भई बुद्धपूजा सम्पन्न भयो । मिथु विजितद्वारा धर्मदेशना गर्नुभएको यस कार्यक्रममा मिथुसंघ तथा अनगारिकासंघलाई अष्टपरिष्कारसहित भोजनदान एवं उपासक उपासिकाहरूलाईसमेत अनगारिका नेवडम्प पारमिताको श्रद्धानुभावबाट भोजनदान गरिएको थियो ।

जन्मदिन मनाइयो

२०५३ फागुन २४, काठमाडौं-

बेरबाट बोद्धपरंपरानुसार बटूटोल निवासी ७८ वर्षीय साहू सत्यनारायण मानन्धरको जन्मदिन यहाँको आनन्दकुटीविहारमा भव्यरूपले मनाइयो ।

मिथु अनिरुद्ध महास्थविरसमक्ष पञ्चशील प्रार्थना र बुद्धपूजा सम्पन्न भई शुरूभएको उक्त कार्यक्रममा मिथु कुमारकाशय प्रभावित देवताद्वारा विभिन्न विद्यलोकमा अनायपिण्डिक देवपुत्र भएर जन्मनुभई पछि भृद्यरातमा आफूले बनाएको जेबतवनविहारमा ओलिनुभई प्रोतिवाक्य प्रकाश पार्दे—“यो जेतवनविहार देखदा, भगवान्बुद्ध दर्शन गर्न पाउँदा मनलाई

अति आनन्द आउँछ र खुशी लाग्छ, त्यति स्वर्गमा रहेर पनि रमाइलो लाग्दैन” भनेको कुराको उल्लेख गर्दै साहू सत्यनारायण मानन्धरले गर्नुभएको सेवा, सहयोग एवं श्रजनदानको विषयमा प्रकाश पार्नुभएको थियो ।

विहान ६ बजे आनन्दकुटीविहारमा आई आँगनमा बढारी सका गरी जाने र ठाउँ ठाउँमा एवं भुईमा सिमेट प्लास्टर गर्न लगाई विहारको शोभा बढाइदिने गरेका उनी साहूको त्यस जन्मदिनको अवसर-मा मिथुसंघ, अनगारिका एवं ज्ञातिवन्धुहरूलाई दानादि र भोजनदान समेत गरिएको उक्त कार्यक्रममा मिथु अनिरुद्ध महास्थविरबाट विहारको इतिहास बताउनुहुंदै सुभाशिष दिनुभएको थियो ।

त्यस्तै उक्त विहारमा संचालित अमृत बोद्ध परियति शिक्षालयको सहयोगार्थ बाबजारस्थित ‘नेपाल बैंक अफ श्रोलङ्का’ को तर्फबाट रु. १०,०००/- (दश हजार) आर्थिक सहयोग प्राप्त भएको छ ।

कार्यक्रम संचालन

२०५३ चंत्र २४, काठमाडौं-

यहाँको बोद्ध महिलासंघ, नेपालले आफ्नो क्रियाकलापलाई ग्रामाडि सारी विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरेको छ । सो अनुसार बुद्धधर्मको शिक्षालाई गाउँ गाउँमा पुन्याउने उद्देश्यले हिमालय आहरण इण्डस्ट्रिज्ड्वारा बीरगञ्ज गाउँमा स्थापित विद्यालयमा छात्रछात्रालाई बाल उपयोगी बुद्धसंबन्धी पुस्तक निःशुल्क वितरण

आनन्दभूमि

शिलान्यास

२०५३ फागुन १, ललितपुर-

यहाँका उपासक उपासिकाहरूद्वारा नवगठित जनविहार निर्माण समितिले सुनागुठी जनविहार निर्माण को लागि यहाँको बालकुमारी स्थानमा भिक्षु कालुदायी सहित बर्मेली भिक्षु जटिल र अनगारिका संघका श्रद्धक्ष अनगारिका सुशीलाद्वारा बुद्धपूजा एवं परिवाप-पाठ गरी विहारको शिलान्यास गरियो ।

विभिन्न बौद्धकार्यक्रम

२०५३ फागुन ४, ललितपुर-

यहाँको युवक बौद्ध मण्डलले आपना क्रियाकलाप अन्तर्गत विभिन्न बौद्धकार्यक्रम संचालन गरेको छ । सो अनुसारको प्रवचन कार्यक्रममा न्वारान विषयमा विश्ववज्ञ वज्राचार्य, फर्पिङ विहारको ऐतिहासिक महत्वमा बुद्धाचार्य शाक्य र भिक्षु सोभितबाट बुद्धधर्म र युवावर्ग, जर्मनीका नागरिक एतजिला डाइत्वेहबाट नेपालमा बुद्धधर्म, अमेरिकी नागरिक चाल्स नोमाकबाट बौद्धव्यक्तित्व, पवित्रबहादुर वज्राचार्यबाट अजातशत्रुको जीवनी, आनन्दराज शाक्य एवं भक्तिरास श्रेष्ठबाट विषयना ध्यानभावना, सीमबहादुर शाक्यबाट महायान ध्यानभावना विषयमा प्रवचन भएको बेला पञ्चराज शाक्य, पुष्परत्न बाराही र आशारत्न शाक्यबाट मन्त्रव्य प्रकट गर्नुभएको थियो । ती कार्यक्रमहरू क्रमशः राजेश शाक्य, सुगीन्द्र शाक्य, सानुभाइ शाक्य र सुरेन्द्रबाट संचालन भएको थियो ।

यसे सिलसिलामा मण्डलका उपाध्यक्ष चन्द्रमान शाक्यको नेतृत्वमा सातौंको रूपमा ७२ जनाको टोली बौद्ध चारतीर्थ एवं अन्य दर्शनीय स्थलहरूहो भ्रमणार्थ तीर्थयात्रा सम्पन्न गरेको छ । यस्ते बौद्ध ऐतिहासिक घटनामा आधारित 'प्रजातशत्रु' नाटकलाई प्रजाभवन

गरिएको थियो । यस्ते गुन्नापवर्मा स्वयम्भूमा रहेको पञ्चबुद्ध र आर्यतारास्तिथ खोपाकक्षहरूका अग्रभागका फ्रेमहरूको सरसफाई गरिएको थियो र परोपकार मा. वि. मा कक्षा १ देखि ३ सम्मको परियति शिक्षा कक्षा संचालन गर्ने व्यवस्था गरेको छ । यहाँको भूकूटीमण्डप अगाडिको बुद्धविहारमा संघका सदस्यहरूका लागि धर्मनिशासक भिक्षु सुदर्शनबाट अध्यापन अध्यापनको कार्यक्रम संचालन गरिएको छ । गत वर्षका वाढीपीडि-तहरूलाई संकलन गरिएका लत्ताकपडा र श्रोखती वित-रण गरिएको थियो भने आउंदो २५४१ औं बुद्धजन्मी-को अवसरमा गाउँ गाउँमा गई प्रवचन, निःशुल्क स्वास्थ्यशिविर विद्यालयका विद्यार्थीहरूका लागि एक-दिने ध्यानशिविर संचालन गर्ने कार्यक्रम विनि राखेको छ ।

बुद्धपूजा

२०५३ माघ १७, काठमाडौं-

श्री ५ महाराजाधिराजको गढीग्रामोहण रजत महोत्सवको उपलक्ष्यमा यहाँको माहाकालस्थानमा दथु-पुद्दे आचार्यगुठी संस्कृति तथा संरक्षण समिति, कान्तिपुरको आयोजनामा राजाको सुस्वास्थ्य, दीर्घायु र अटलराज्यको कामना गरी ग्रहशान्ति र विश्वशान्तिको पूजापाठको आयोजना गरी बुद्धपूजा गरिएको थियो । सो बेला सहभागिता दिई मन्त्री बलबहादुर केसीले अनेकतामा एकताको प्रतीकको रूपमा रहेको राजसंस्था प्रति जनताले देखाएको श्रद्धाको साराहना गर्दै पूजापाठले शान्ति र कल्याण हुने कुरा बताउनुभयो । सोही अव-सरमा समितिका उपाध्यक्षद्वय माहिलारत्न वज्राचार्य र जुद्धरत्न वज्राचार्य तथा सचिव रत्नमुनि वज्राचार्यले पूजाको विशेषतामात्रि प्रकाश पार्नुभएको थियो ।

कमलादीमा प्रस्तुत गरिएको चियो भने शांगामी बैशाख पूर्णिमाको उपलक्ष्यमा बैशाख १४ गते विहान ६ बैचि ११ बजेसम्म रत्नवान र शांगाद्यूषिमाको उपलक्ष्यमा बौद्धसंघहरूबीच बढ़वृत्तकला। प्रतियोगिता वरि गर्ने भएको छ ।

शोकसभा

२०५३ चैत्र १८, नुवाकोट-

बौद्धसंघमा विदेश योगदान पुन्यादको उपायिका दद वर्षीय श्रीमती बेहामाया। शाश्वतको गत कागून ३० गते विविध जगतकोमा यहाँको लिङ्गलीस्थित सुगतपुर विहारमा आम्बोर शीसरत्नसम्पूर्ण शीलप्रार्थना एवं बृद्ध-पूजा गरी शोकसभा सम्पन्न गरेको छ । सो बेला तुगत बौद्ध अधिलका अध्यक्ष बोधिरत्न शाश्वत वित्त. १९६५ ना बाटनको हँडा टोलमा कमी लिङ्गाहृष्टात् आकर्षण वित्तीय लिङ्गलीमा द्योपारका लागि बाटेर बस्ता २००६ लालको लिखु निर्वासनमा परेका इन्द्रारिका-हृष्टलाई सुरक्षा र मंरकण दिई बृद्धबर्मंको लागि समर्पित रहेको कुरा अदाङ्जली अप्स गर्वे बताउनुभयो । यस गरी अधिलका सल्लाहकार प्रेमबहादुर शाश्वत विविध देवामायाले २००७ लालमा सुगतपुरविहारको निवासि पूरा गरी सिंहमंरको प्रतिमा स्थापना गरेको कुरा स्मरण गराउनुभयो । मध्दलका अध्यक्ष प्रदीपरत्न शाम्भवाट स्वागत वर्तम्य दिएको सो बेला एक मिनेट अ्यानमायना गरी शोकसभामा परिवारमा सम्बेदन दिन बद्रक गरिएको चियो ।

साधारण सभा

२०५३ चैत्र २५, मकवानपुर-

यहाँको ब्रह्मोदय समाको शाखाको साधारण सभामा केन्द्रीय सदस्यहरू इन्द्रबहादुर गृहड र अवकलन-इच्छा गृहडले धर्मोदय सभाको उद्देश्यबाटे श्रा-आकनो

मन्तव्य प्रस्तुत गर्नुभएको चियो । सो सभामा गुलाराज शाश्वतको अध्यक्षता सोमबहादुर तामाङ, पवन शाश्वत, प्रकाराज बैच, अनुरमान लामा, बबरासिंह गृहड़ कप्रशः उपाध्यक्ष, सचिव, कोवाश्वत, तहसिंच र सहकोषाध्यक्ष अयम गरेको चियो भने सदस्यहरूका डा. गणेशबहादुर लामा, शिवरत्न स्थापित, जानरून बजाचार्य, सुन्मुक्तार मानधर, फसेमान लामा, अबकलसिंह लामा र सुधी धन लामा अयम गरेको चियो । यसै गरी सल्लाहकार-मा भोमप्रसाद भेष्ठ, भहाराठन बजाचार्य, आनन्दलाल अमार्य, छड्गलाल गृहड, प्रेमधर शाश्वत, लालसिंह लामा, र सुधी कल्यना डोल्मो लामालाई राखिएको चियो ।

सरलीकृत बौद्धपद्धतिबाट बृद्धपास्नी

२०५३ मार्च १०, लोरह-

यहाँको विराटनगर १४ निवासी बृद्धधर्मसंघम नृष्टेमाया तुलधरको होलो पटकको बृद्धपास्नी अर्थात् बेवरथारोहण, आनमाला जबन, बुद्धपूजा एवं परिज्ञानाट गरी सरलीकृत बौद्धपद्धतिबाट सम्पन्न गरेको छ । उस अवसरमा मन्तव्य अप्स गर्वे लालधन शाश्वतले जटिल कर्मकाङडलाई सुधार गरी सम्पान्नकूल विधि अपनाएर समाजलाई अगाडि लैजान्नै द्वारा बनाउनुभएको छ ।

ध्यानशिविर संपद्ध

२०५३ मार्च १६, सुनसरी-

बौद्धको स्वयम्भूक्षेप अहाविहारमा ५ दिने सतिघटान विष्वसना ध्यानशिविर धरानस्थित सम्पर्क शिक्षा समूहको प्रायोजनामा सम्पन्न गरेको छ । ६ वर्षदेखि १७ वर्षसम्मका १२ जना विद्यार्थीहरूका लागि विविध शिक्षासहित जान दिलाइएको इक्त शिविरमा सम्पर्क सम्बोधि प्रायमुख लिखु विशुद्धानन्दले ततिखट्टान विष्वसनासंबन्धी जान दिनुभएको चियो ।

मुद्रकः— डा. एस. शिन्टिङ्ग प्रेस, लगं दलाल्चि, पं । फोन- २५३३२३